БУРЯАД ОРОНОЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ—АЛДАР СОЛО!

Мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо Ленинэй ордентэ оперо ба баледэй театр соо хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зублөөн нээгдэхэнь. Эндэ үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд согсологдожо, 1973 оной зорилгонууд тодорхойлогдохо. Малшад, тарияшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, шэнэ жэлдэ шэнэ амжалта түйлажа, түрэл республикынгаа 50 жэлэй ойе угтахыень хүдөөгэй бүхы ажалшадта хүсэе!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-нэй гарана | № 10 (14032) | 1973 оной январиин 12, пятница | Сэн 2 мүнгэн

...ГА ГАРГАШАТАЙ, ...ЙН ШАНАРТАЙ, ЕХЭ ...ОДУКЦИ ГАРГАХА!

...73 ондо—юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы ... иимэ уряа доро хүдэлмэришэдэй бүхэсоюзна социа... мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-... министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-... тогтоолые республикымнай бүхы ажалшад халуунаар ... энэ хүлеэн абаба. Бага гаргашатай, һайн шанартай, ... продукци гаргаха гээшэ шэнэ жэлэй шэнжэ шанар бо... ... ёһотой. Иимэ уряа доро хүдэлхэдөө, совет хүнүүд ... ...низм тээшэ үшөө нэгэ алхам урагшаа дабшаха бай... ...ууу.

...эрһэн 1972 ондо манай орон гайхамшагта амжалта ..., хараалагдаһан түсэб, даабаринууд болзор соогоо ...гдэе, үлүүлэн дүүргэгдэе. Тиихэдэ совет арадай ...һан энэ амжалтада манайшье республикын ажалша... ...убита бии гэжэ омогорхон хэлэе. Энэмнай шэнэ жэл... ...нэ амжалтын түйлагдаха үндэһэ һууринь мүн гээшэ. ...иалис мүрысөөн — олониитын хүдэлөөн, габшагай, ... ажал, коммунис байгуулалтын хүсэтэ зэбсэг ...иимэһээл бүхы ажалшадай дунда социалис мүрысөө ...өөр дэлгэрүүлхые КПСС-эй Центральна Комитет ...на. Иимэ мүрысөөнэй үедэ ажалай баатарнууд оло..., түрүүшүүлэй үльгэр жэшээгээр олон зуу, мянган ...д хүдэлхэ гэжэ оролдоно. Тингэжэ хамтын амжал...лагдана.

...публика доторнай малшадай, тарияшадай, механи...нуудай мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мяха, һү, ..., орооһо тарияа ехээр абаха гэһэн гол зорилго энэ ...сөөнэй урда табигдана. Энэ зорилгые амжалтатай... дүүргэхэ бүхы арга боломжо манайда бии. Колхоз, ...ууд машина зэмсэгээр түгэс хангагданхай, мэргэжэл...й кадрнууд бии. Иимэ эрхэ байдалда гансал эмхид...эрэгтэй. Партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэ...шэд энээндэл гол анхаралаа хандуулха ёһотой. Со...с мүрысөө эмхидхэхэ, ажалша бүхэнние тэрээндэ ...дуулха, мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые согсолжо, тү...үүлые урмашуулха, гээгдэгшэдые урагшань татаха ...бэдэрхэ, түрүү дүй дүршэлые тарааха, нөөсэ арга ...жонуудые элирүүлжэ ашаглаха — эмхидхэлэй хү...эриин шухалын шухала зорилго иимэл байха зэргэ... СССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан элидхэл соо... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. ...жнев иигэжэ онсолон тэмдэглээ һэн: «Социалис мүры... болбол олониитын зохёон байгуулхы хэрэг байһан ... зэбхитэйгээр дэмжэхэ, түрүүшүүлые урмашуулха... ...една, гээгдэһэн хүнүүдые, мүн оролдосо багатайгаар ...дэг хүнүүдые элирүүлхэ эрилтэ табина».

...түрүү дүй дүршэлые олоной шадабари болгоохо гээшэ ...лис мүрысөөнэй гол зорилгонь, гүн удхань мүн. ...ээ манай суугай һаалишан Тадвашкина шэнги ехэ һү ...бликымнай бүхы һаалишадай һаадаг байгаа һаань, ...алис Ажалай Герой Цыремпилова болон хонишон ...аев шэнги жэл бүри олон хурьга, ехэ нооһо бүхы ...ходоймнай абадаг һаань, манай түрүү механизатор...ай зэргэ ехэ орооһо тарияа, үбһэ тэжээл бүхы тарияа...ймнай абадаг болоо һаань, хэды ехэ продукци нэ...эжэ абтаха гээшэб! Энэл зорилгые хараадаа абажа, ...ү коллективүүдэй, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэ... согсолхо, олоной дунда тарааха хэрэгые эгээн шуха... тоолохо, хүсэндэнь хүргэхэ хэрэгтэй.

...хэ зуура, энэ талаар үшөөл ехэ дутагдал бии гэжэ ... хэлэлтэй. Тон адли эрхэ байдалтай байһан аад, хо...ндоо үрэ дүнгүүдые харуулдаг ажахынууд, ажалшад ...даг, түсэбөө, абаһан уялгаяа дүүргэдэггүй, хэлэһэн үгэ... хүрэдэггүй хүнүүд бии. Энээнэй гол шалтагаан гэбэл, ...э арга боломжонуудаа хүсэдөөр ашагладаггүй ябадал, ...досо багатай ажал мүн. Ажал гээшэ харюусалгатай... хандаха, хэшээл оролдолго гаргаха эрилтэ табидаг. ...ай ажалай түрүүшүүлэй шухалын шухала шэнжэ ша... гэбэл, харюусалгаяа гүнзэгыгөөр мэдэрхэ, ажалдаа ...ин нягтаар хандаха ябадал болоно. Иимэ шэнжэ шана... ажалша бүхэндэ нэбтэрүүлхэ гээшэ хүмүүжүүлгын хү...эриин шухала зорилго юм.

...түрүү дүй дүршэлые, эрдэм наукын түйлалтануудые ...лдаа нэбтэрүүлхын тула, мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые ...ной анхаралда табихын тула ажалшадай суглаануудые, ...лэлэй самбарнуудые, шалгалта хэдэг комиссинуу..., түрүү дүй дүршэлэй һургуулинуудые, ойлгууламжын ...дэлмэриин бүхы онол аргануудые үргэнөөр, ашагтай...р хэрэглэхэ шухала.

Социалис мүрысөөн ажалай түрүүшүүлэй зэргые оло...руулна. Үнгэрһэн жэлдэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 50 ...эй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөн ажалай баа...нуудай тооие бүри олошоруулаа. Тэдэнэй эрхимэй эр...үүд алдарта ойн тэмдэгтэ, Эхэ оронойнгоо орден, ме...алинуудта хүртөө. Шэнэ жэл габшагай ажалай жэл бо...о хадаа түрүүшүүлэй тооие бүри олошоруулхань дам...гүй. Манай түрүүшүүл шэнэ, коммунис шэнжэ шана...р нэбтэрһэн хүнүүд гээшэ. Тэдэнэй ажалай онол арга, ... дүршэл — манай арадай хамтын баялиг мүн. Тиимэ ...рэһээ, энээндэ нарин нягтаар хандаха, арьбадхаха, оло... шадабари болгохо гэжэ оролдохо хэрэгтэй.

Республикымнай Верховно Соведэй һаяхан үнгэрһэн ...си арадай ажахые хүгжөөхэ 1973 оной түсэбые батал... хуулиин хүсэтэй болгоо. Ажахы бүхэнэй, ажалша бү...эй урда ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. ...энние амжалтатайгаар дүүргэхэ тухайгаа хүдөө ажа... түрүүшүүл мүнөөдэр хэлсэхэ байна. Эрхим коллекти...дэй, түрүү хүнүүдэй дүй дүршэл эндэ согсологдохо. ...эһээ хүдөө ажахын түрүүшүүлэй энэ суглаанһаа бу...адаа, ажалай һайн һайн онол аргануудые нютагтаа ...ашажа дэлгэрүүлхэ ябадал хожомоо ехэ ашатай туһа... байха гүб даа.

Республикымнай түрүү ажахынууд, фермэ, отара болон ...ан ажалай бригада бүхэн, ажалай түрүүшүүл 1973 ...до бэелүүлхэ тодорхой зорилгонуудые урдаа табижа, ...эр уялга бэе дээрээ даажа абана. Энээн тухай манай ...етэ ходо мэдээсэжэ байдаг. Абаһан уялгаяа бэелүүл..., хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхын түлөө бүгэдэ ара...й тэмсэл, социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Ажалша бү... энэ мүрысөөндэ оролсохо уялгатай. Тиигэжэ КПСС- XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэ...й түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ...га боломжо олгогдохо байна.

Шэнэ жэлдэ шэнэ хүсэтэй мүрысөөн дэлгэрэг лэ!

А. Н. Косыгин Тюмень ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин январиин 10-да Тюмень ерэбэ.

КПСС-эй Тюменскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Е. Щербин, Тюмениин областной гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Л. Н. Кузнецов, областиин ба хотын бусад тусхай тушаалтад А. Н. Косыгиние аэропортдо угтаба.

Урда тээнь Тюмень хото ерэһэн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Э. Дымшиц, СССР-эй министрнүүд П. С. Непорожний, С. А. Оруджев, В. Д. Шашин гэгшэд А. Н. Косыгиние угталсаһан байна.

(ТАСС).

Мухар-Шэбэрэй аймаг | 1973 ондо баян ургаса абахын түлөө | Бэшүүрэй аймаг

ХҮРШЭ АЙМАГУУД ХЭЛСЭЭ БАТАЛБА

1973 оной январиин 6-да Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо социалис мүрысөөнэй договор баталагдаа. Энэ договор соо хүршэ аймагуудай ажалшадай тарялан, сабшалангай ургаса, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ социалис уялганууд, тэрэнние бэелүүлхэ хэмжээнүүд хараалагданхай.

Хүршэ хоёр аймаг—Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагууд олон жэлэй туршада хоорондоо мүрысэжэ, ажалай шэнэ шэнэ амжалтануудые түйладаг заншалтай. Хоорондоо мүрысэхэ зуураа, тэдэнэр бэе бэедээ ябалсажа, делегацинуудые эльгээлсэжэ, шэнэ, түрүү онол аргануудаа халан абалсадаг, хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудаа элишэлэлсэдэг байха юм. Энэнь таряалан, сабшалангай ургаса ехэдхэхэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэнь яһала нүлөөлдэг.

Үнгэрһэн 1972 ондо сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье, эдэ аймагуудай түрүү ажахынууд, бригаданууд яһала һайн ургаса хуряажа абаа һэн. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой Ф. Н. Петряковой тракторна бригада 1189 гектар таряалангай га бүриһөө 17,1 центнер, «Заганский» колхозой Ц. Д. Калашниковай бригада 1608 гектарай тус бүриһөө 16, 8 центнер таряа хуряажа абаһан. Мүн олон звенонууд хартаабха, куузику, овощ, үбһэ ногоо һайнаар ургуулжа абаһан жэшээтэй.

Мүрысэгшэ эдэ хоёр аймагай 1972 оной түсэбэй, социалис уялгануудай дүүргэлтые согсолходо иимэ:

	Мухар-Шэбэрэй		Бэшүүрэй аймаг	
	дүүргэлтэ	процентээр	дүүргэлтэ	процентээр
Абтаһан ургаса (гектар бүриһөө центнерээр):				
орооһо тарлан	11	—	9,9	—
хартаабха	65	—	53	—
овощ	76	—	94	—
үбһэн	9,3	—	10,5	—
Намарай паар хахалалга	—	59	—	82
Гүрэндэ тушааһан (тонно):				
орооһо тарлан	11254	102	9806	92
хартаабха	3451	108	2508	157
овощ	797	72	914	111
Малай тэжээл бэлэдхэлгэ:				
үбһэн	—	57	—	65
силос	—	27	—	51
корнеплодуул	—	22	—	33
Гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые тушаалга:				
мяхан (тонно)	6922	106	4591	103
һүн	10802	96	8145	95
нооһон (цент.)	7143	96	3938	92
үндэгэн (мянгаар)	2692	108	2478	137
Зуун эхэ мал бүриһөө тулжүүлэгдэһэниинь:				
тугал	—	75	—	75
хурьган	—	73	—	70
Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн	1840	—	1763	—
хонин бүриһөө абтаһан нооһон (кг):	3	—	2,8	—

Эдэ дүнгүүдһээ хараад үзэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ Мухар-Шэбэрэй аймаг орооһо таряа, хартаабха ургуулха талаараа хүршэнэрһөө түрүүлжэ гараа. Зүгөөр Бэшүүрэй аймагай ажахынууд овощ ургуулжа абаха, тэрэнние гүрэндэ тушааха, малай тэжээл бэлэдхэхэ талаараа нүгөөдүүлһээ эрхимлэһэн байна.

Мүрысэгшэ эдэ аймагуудай ажахынууд гүрэндэ һү, нооһо тушааха түсэб, нэмэлтэ даабаряа хүсэд дүүргэжэ шадаагүй. Мүн тул абаха. тэдэнние гээлтэгүйгөөр томо болгохо хэрэг аймагуудта гээгдэлдэ байһан зандаа.

Үнгэрһэн жэлэй эдэ бүхы дүнгүүд тухай һаяхан Мухар-Шэбэр, Бэшүүртэ болоһон аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй зүблөөнүүдтэ хэлсэгдэһэн байна. Хүршэ Бэшүүрэй аймагһаа ерэһэн түлөөлэгшэдые КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. В. Пластинин толгойлжо, делегациин гэшүүдээр «Рассвет» колхозой зоотехник В. В. Некипелова, Бэшүүрэй совхозой механизатор Д. Б. Тубанов, аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ И. И. Паньков гэгшэд ерэлсэһэн байна.

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ мүрысэгшэ аймагуудай урда бүри ехэ зорилгонууд табигдана. 1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ малай ашаг шэмэ бүри ехээр абахын, бэлэдхэхын түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолдо бодото харюу болгон, Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд, малшад бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсохо гэжэ шиидээд, тодорхой уялгануудые абажа, энэ мүрысөөндэ бүгэдөөрөө жагсахые уряалһан байгаа. Хүршэнэрэйнгөө эдэбхи үүсхэлые Бэшүүрэй аймагай малшад һайшаан дэмжэжэ, 1973 ондо үнеэн бүриһөө 1920 килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха, 100 үнеэн бүриһөө 86 тугал, 100 хонин бүриһөө 88 хурьга, гол эхэ гахай бүриһөө 15 поршоонхо томо болгохо байһанаа мэдүүлээ. Аймагай ажахынууд гүрэндөө түсэбһөө үлүү 2506 центнер мяха, 500 центнер һү, 100 центнер нооһо худалдаха болоо.

Таряалангаар, һайн хүрьһэтэй газараар элбэг эдэ аймагай ажахынууд шэнэ жэлдэ орооһо таряа, хартаабха, овощ, куузику, үбһэ ногоо һайнаар ургуулжа абаха, энэ талаар бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсохо тухайгаа хөөрэлдөөд, мүрысөөнэй тусхай договор баталан абаа.

Энээнэй ёһоор **Мухар-Шэбэрэй аймагай ажалшад 1973 ондо гектар бүриһөө 14,8 центнер орооһо, 90 центнер хартаабха, 130 центнер овощ, 410 центнер куузику, 18,7 центнер үбһэ ургуулжа абаха** гэжэ шиидэбэ. Хүршэнэрынь гектарай **13,5 центнер орооһо, 100 центнер хартаабха, 140 центнер овощ, 330 центнер куузику, 17,5 центнер үбһэ ургуулжа абаха** байһанаа мэдүүлээ.

Тиигэжэ эдэ аймагууд түсэбһөө үлүү нилээд ехэ орооһо таряа, хартаабха, овощ гүрэндөө худалдахаар хараалба.

Малшад, таряашадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые квартал бүхэндэ шалгажа, бэе бэедээ делегацинуудые, мэргэжэлтэдые эльгээлсэжэ, шэнэ түрүү арга дүршэлөө халан абалсажа байха гэжэ хэлсээ.

Халан абалсахаар дүй дүршэл эдэ аймагуудта яһала бии. 1973 ондо үндэр баян ургаса абахын тула сортовой, һайн шанартай үрэһөөр тарилга хэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой дүршэл һайшаалтай. Энэ ажахы 1972 оной октябриин 15 хүрэтэр бүхы үрэһэеэ тарилгын 1. 2 класста хүргэһэн байна бшуу.

1973 ондо 150 гектарта горох-обёосой холисо тарижа, тэрээгээрээ 300 тонно ногооной гурил гаргаха гэжэ шиидэһэн Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой оньһожоруулагдамал звеногой дүршэл һайшаагдаа.

Жэлһээ жэлдэ куузику һайнаар ургуулдаг «Заганский» колхозой Р. Д. Хохловой звеногой дүй дүршэл олоной анхарал татана. Тэдэнэр нёдондо сагай уларилай муу байбашье, 50 гектарай тус бүриһөө 270 центнер куузику хуряажа абаһан жэшээтэй.

Уһалагдадаг газар ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ талаар Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой түйлаһан амжалтануудые обёоронгүй гарахын аргагүй.

Олон жэлэй туршада үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлжэ, нёдондоной ган гасуур жэлдэ 712 гектарай тус бүриһөө 18,8 центнер үбһэ ургуулжа абаһан Мухар-Шэбэрэй аймагай «Заганский» колхозой луговод М. М. Максимовай звеногой дүршэлые халан абамаар.

Шэнэ жэлдэ бүхы отделенеэрээ зуун хонин бүриһөө зуун хурьга тулжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,8 килограмм нооһо хайшалха гэжэ шиидэһэн Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой Хаягай фермын хонишодой ажалай онол аргатай танилсахада, ашатай туһатай байханъ элитэ.

Тиигэжэ хоорондоо мүрысөөнэй договор баталһан эдэ хоёр аймагай таряашад, малшадай бэе бэедээ ябалсажа, һургаал абамаар, ажалдаа хэрэглэмээр юумэн олон. Тэрэнние оролдосотойгоор эмхидхэхэ шухала болоно.

Хабарай тарилгые оогони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула бүхы тракторнуудаа, хүрьһэ элдүүрилхэ техникээ февралиин 23 хүрэтэр заһабарилжа дүүргэхэ тухайгаа хөөрэлдөө. Мүн ургасын хойноһоо һайнаар харууһалха, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ горитой хэрэглэхэ тушаа тусхай хэмжээнүүд хараалагданхай.

Аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй суглаанай эсэстэ хоёр аймагай түлөөлэгшэд мүрысөөнэй договорто гараа табижа, 1973 ондо амжалтатайгаар ажаллахыень бэе бэедээ хүсэһэн байна.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

Мухар-Шэбэр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөнэй договорто гар табиһанай һүүлээр.

Мухар-Шэбэрэй аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зублөөн.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАН фотонууд.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ МИНСК ЕРЭБЭ

Нүхэр Л. И. Брежнев январиин 11-дэ Минск ерэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров, Белоруссиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ф. А. Сурганов, Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Я. Киселёв, Белоруссиин ССР-эй Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүд, Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, республикын министрнүүд, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай ба хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай, министерствэнүүдэй, албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, партийна ба совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, хотын ажалшадай түлөөлэгшэд Л. И. Брежневые аэродром дээрэ халуунаар угтаба.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАЛШАН» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республикын мал ажахын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө **«Буряадай АССР-эй габьяата малшан»** гэһэн хүндэтэ нэрэ **зэргэ олгохо:**

Бадмаев Егнин Цыбиковичтэ—Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ахалагша хонишон.

Голендухин Михаил Зиновьевичтэ — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозой ахалагша хонишон.

Гомбожапов Балдан-Нима Гомбожаповичта — Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишон.

Дынжичова Гармацу Нимаевнада — Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой һаалишан.

Емельянова Нина Иннокентьевнада — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой һаалишан.

Колмаков Павел Антоновичто — Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозой мал адуулагша.

Кузьмина Елизавета Далаевнада — Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой һаалишан.

Митыпова Марфа Самбуевнада — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой һаалишан.

Надмитова Тогдон Доржиевнада — Хурамхаанай аймагай Хурамхаанай совхозой һаалишан.

Найданов Лхацам Золтоевичто — Хориин аймагай Үдын совхозой ахалагша хонишон.

Плюснина Мария Иннокентьевнада — Кабанскын аймагай Оймором совхозой гахайшан.

Раднаев Дампил Абидуевичта — Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Усольцев Иннокентий Афанасьевичта — Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой мал адуулагша.

Филиппов Иннокентий Екимовичтэ — Баргажанай аймагай Баргажанай совхозой шахан таргалуулгын гүүртын бригадир.

Цыдыпова Елизавета Жамсарановнада — Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой һаалишан.

Цыдыпов Нимбу Цыреновичтэ — Яруунын аймагай Яруунын совхозой мал адуулагша.

Цырендоржнева Дулма Жамбаловнада — Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Югова Анна Георгиевнада — Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һүнэй фермые даагша.

Юмчинов Владимир Цыбиковичтэ — Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

Ямпилов Санжи Тучиновичта — Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой ахалагша хонишон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото,
Соведүүдэй байшан.
1973 оной январиин 11.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДТА

МАЛШАДАЙ ЗОРИЛГО

Ленинградай областиин гуша мянган малшад адууһа малһаа улам ехээр продуктнуудые абадаг, гүрэндэ бэлэдхэдэг болохын түлөө дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсобо. Гүрэндэ продукци тушаалгые нилээд ехэ болгохо зорилго хараалһан социалис уялгануудые район, совхоз, фермэ болон бригада бүхэн абаа. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ малшадые эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй обкомой бюро, областной Соведэй гүйсэдком болон профсоюзуудай областной совет тодорхойлһон байна. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй абаһан тогтоолтой зохилдуулан, социалис мүрысөөнэй гурим табигдаа, шалгарагшадта барюулагдаха дамжуулгын Улаан тугууд, мүн бусад шангууд бии болгогдобо.

КПСС-эй Ленинградай обкомой секретарь **В. Н. Игнатов** ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хөөрөө:

— Хүдөө ажахые комплекснөөр хүгжөөхэ ехэ зорилго хараалһан КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһанай ашаар Ленинградай областиин хүдөө тосхонуудай байдал танигдашагүй болотороо хубилаа. Үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэгдэнэ, ехэ дайда газар шанаржуулан һайжаруулагдана, фермэнүүдые комплекснөөр оньһожоруулжа, промышленна гуримаар эрхилэлгэдэ шэлжэн орожо байна. Ленинград хотын үйлэдбэриин коллективүүд ажахынуудта шефскэ эдэбхитэй туһаламжа үзүүлэн, ехэ юумэ бүтээнэ.

Малай үүлтэр һайжаруулха, һүтэй үнеэдэй тоо толгой улам олон болгохо гэһэн эрид шууд зорилго областной партийна организаци урдаа табинхай. Тиихэдээ капитальна барилгада зорюулагдаһан һомололго ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, малай тэжээлээр баян байха, эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана.

Түрүү дүй дүршэлые бултанай хэрэг болгохын тула хүдөөгэй партийна организацинууд ехэ оролдолго гаргана. Жэшээнь, КПСС-эй Гатчинска горком хадаа «Красногвардейский» совхоздо малшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуули эмхидхээ. Хэдэн олон һаалишад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат суута һаалишан Н. И. Брашкинагай баян дүршэл халан абаһан байха юм. Имэ һургуулинууд бусадшье ажахынуудта байгуулагданхай.

Фермэ дээгүүр партийна бүлэгүүдые байгуулха асуудалда анхарал онсо хандуулагдана. Фермэ дээрэл хамаг юумэнэй шиидхэгдэхэ байһаниинь эли ааб даа. Совхозуудай парткомууд эрхим коммунистнууд болон комсомолшуудые фермэ дээрэ хүдэлхөөр олоор эльгээнэ.

Ленинградай малшад һайн үүсхэлтэ хэрэгтэ олон дахин эхи табиһан байха. «Ручьи» совхозой коллективэй үүсхэлээр табан жэлэй түрүүшын жэлдэ табан жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид бэелүүлхэ гэһэн мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Неделиин нормые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ гэһэн хүдэлөөндэ арба гара мянган малшад оролсонхой. Ажалай жагсаалай дүнгүүдые фермэ бүхэндэ үдэр бүри согсоложо байха гурим КПСС-эй горкомууд, райкомууд, хүдөөгэй партийна организацинууд эмхидхэнхэй.

Мүрысөөндэ оролсохо зуураа, манай малшад жэлэй дүүрэтэр гүрэндөө 16 мянган тонно һү, 21 мянган тонно мяха, 88 миллион үндэгэ түсэбһөө үлүүлэн худалдахабди гэжэ үгэсэ үгөөд байна. 1972 ондо тэдэнэр һайн хүдэлөө. Жэлэйнгээ түсэб болон даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа һэн.

Олон районууд болон ажахынууд партийна организацинуудай хүтэлбэри доро малай үбэлжэлгые хэшэг баянтайгаар үнгэргэхэ тодорхой түсэб зохёонхой гээшэ. Ломоносовско районой малшад үбэлэй һарануудай туршада үнеэн бүриһөө 2670 килограмм һү һааха, 15,5 мянган тонно мяха, 122 миллион үндэгэ гүрэндөө худалдаха гэжэ шиидээ. Энэнь урда түйлаһан хэмжээнһээ 7—8 процент дээгүүр болоно. Дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые Тосненско, Всеволожеско, Киришск районуудай ажахынууд мүн лэ абанхай.

Промышленна предприятинүүдай коллективүүд малшадта ехэ туһа хүргэнэ. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада тэдэнэр үхэрэй байдаг 460 байрада оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхоо. Хүдөө ажахыда үзүүлдэг шефскэ туһаламжа үргэлжэлһөөр.

Бүхэсоюзна мүрысөөндэ ехэ амжалта түйлаха, һү, мяха, үндэгэ бүри ехээр абаха, гүрэндэ тушааха байһандаа областиин малшад батаар этигэнэ.

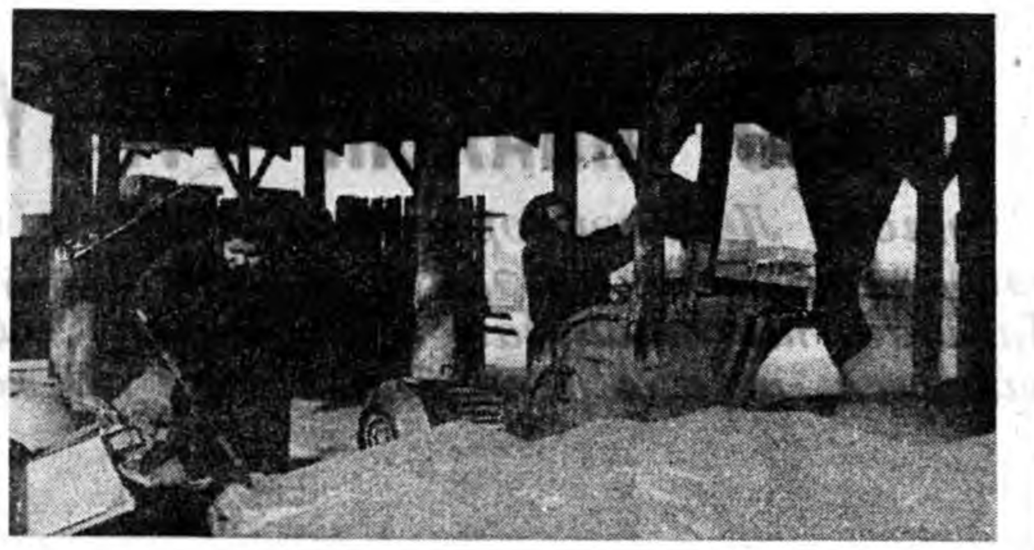

Улаан-Үдын аймагай «Сэлэнгэ» совхозой тэряашад эдэ үдэрнүүдтэ ороохо тэряанайнгаа үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэжэ, бэлдэхэ хүдэлмэреэ улам эмхитэйгээр ябуулжа байнхай. Һүүлэй мэдээгээр тус ажахы шэниисын, доннигой үрэһэ һайн шанартайгаар сэбэрлэжэ хаагаад, мүнөө гэршүүхын, обёосой үрэһэ тарилгын шанарта хүргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Пашкова Е. Шашина хоёр доннигой үрэһэ сэбэрлэжэ, колхоз, совхозуудта эльгээхээр бэлдэнэ.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ШАГНАЛ БАРЮУЛБА

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һайн амжалта түйлаһанайнгаа, эрхимлэһэнэйнгээ түлөө Зэдын аймагай Ленинэй ордено Борьёогой совхоз КПСС-эй обкомой, республикын Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй ба облпрофсоведэй Ойн баярай хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн.

Тэрэ хүндэтэ шагнал барюулгада зорюулһан ажалшадай суглаан һаяхан совхозой түб һууринда болобо. Ойн баярай хүндэлэлэй грамотые КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүндэ кандидат, «Правда Бурятии» газетын редактор нүхэр И. К. Щекотов ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулба.

Энэ ехэ шагналай урманда саашадаа бүри эршэтэйгээр, амжалта ехэтэйгээр хүдэлжэ, түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһоноо, табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэб, даабари болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаха байһанаа суглаанда хабаадагшад үнэн зүрхэнһөө элирхэйлбэ.

Д. АЮШЕЕВ, манай корр.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

БАГДАРИН. КПСС-эй Баунтын райкомой пленум боложо үнгэрбэ. Эндэ эмхидхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Ондоо хүдэлмэридэ орохонтойнь дашарамдуулан, нүхэр **Г. И. Воронинниис** КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариин болон бюрогой гэшүүнэй уялган уудһаа сүлөөлбэ.

КПСС-эй райкомой пленум партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар нүхэр **Константин Доржиевич Лубсандоржиевые** һунгаба.

КПСС-эй райкомой пленумэй хүдэлмэридэ партиин обкомой бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семенов** хабаадалсаһан байна.

Табан жэлэй түрүүшүүл

ОЛОНОЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОГШО

Дүшөөд наһанай, үндэр томо бэетэй хүн үглөө бүри Улаан-Үдын Кировэй нэрэмжэтэ завод тээшэ гэшхэлжэ ябадаг. Хамта хүдэлдэг нүхэдөөрөө мэндэшэлэлсэн, ябадалаа улам түргэдхэхэ.

— Никанор Семенович, урагшаа һанаатай ажалшал хүн даа,— гэжэ нүхэдынь хэлэдэг.

— Алтан гартай хүн. Станогуудые яб байсахана заһаад, тоһодоод орхидог. Юрэдөө, тэрэнэй гэмээр гансашье станок эбдэржэ, ажалай үедэ миин байдаггүй ха юм. — гэжэ нүгөөдүүлынь нэмэдэг.

Нээрээшье, Никанор Семенович Титовые танихагүй хүн түмэр хэрэгсэлнүүдые хэдэг энэ заводто үгыл хэбэртэй. Никанор Семенович тус заводто хори шахуу жэл слесареэр хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон хүн юм. Энэ олон жэлдэ амһартануудые бүтээдэг цехтэ хүдэлөө. Станогуудые заһабарилха, станогуудта хэбүүдые һэлгэн табиха.

Никанор Семенович Титов ажалай эхилхэһээ 15—20 минута урид цехтээ ерэжэ, бүхы станогуудые шалгадаг, хэдыдэ ямар станогто заһабари хэхэеэ мэдэжэ абадаг байха юм. Саг болзор соогоо станогууд заһабарилагдажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдана.

— Манай участогай хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 600—700 килограмм амһарта хэнэ. Слесарьнүүдэй оролдолгоор лэ энэ амжалта түйлагдана,—гэжэ участогай мастер Любовь Георгиевна Рудденко хэлэжэ байгаа...

Никанор Семенович бэрхэ слесарь, бэлигтэй ... лан нарижуулагша, ... зохёолшо юм. Хүдэлм... дэй ажал хүнгэдхэхэ ... хэдэн олон дурадхал ... бэридэ нэбтэрүүлэгдэ... шэб! Жэшээнь, түмэр ... оньһон түхеэрэлгэ зо... Энэнь жэл бүри 1500 ... ригэй арьбалалта үгэх...

Һүүлэй гурбан жэ... урлан нарижуулгын, ... лан зохёолгын 24 дү... үйлэдбэридөө нэбтэр... 10 мянган түхэригэй ... лалта хэһэн байна. Эн... лалтануудынь үндэр... нэгдээ. Һаяшаг РСФ... габьяата урлан нарижу... ша гэһэн хүндэтэ нэрэ... дэ хүртэбэ.

Титов эрхим һайнаар ... лахынгаа хажуугаар ... хүдэлмэришэдые өөр... мэргэжэлдэ һургадаг. ... лэй үедэ хэдэн арбаад х... мэришэдые слесариин ... жэлтэй болгоо. Тэрэнэ... рагшад Георгий Су... Степан Казаков, Ва... Сысоев гэгшэд мүнөө ... риин дүрбэдэхи разр... болонхойнууд. Тэдэнэр ... даа харюусалга ехэ... хандадаг. Эдэнэй оро... шадабариһаа боложо, ... шанартай амһартанууд ... бүтээгдэнэ гээд хэлэм...

Коммунис ажалай ... ник, бэлигтэй урлан ... жуулагша, ухаалан зо... Никанор Семенович ... үшөөл залуу. Саашада... ри эдэбхитэйгээр ажал... һайн шанартай, гоё һ... амһартануудые бүри ... гаргалсадаг болохонь л...

К. ЖАМЬЯН...

Коммунист Владимир Филиппович Кравченко Улаан-Үдын локомотивна деподо 1936 онһоо хойшо слесареэр хүдэлнэ. Мүнөө Владимир Филиппович промышленностиин, транспортын, барилгын хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой ехэтэ һонирхон танилсаад, һайшаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник В. Ф. Кравченко ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

МАЛАЙ УБЭЛЖЭЛГЭ—МҮНӨӨДЭРЭЙ ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

2. ЗҮБ РАЦИОН—ЕХЭ ПРОДУКЦИ*)

Бии байһан бүхы үбһэ тэжээлэйнгээ шэмэ шанарые, белок, протеин, каротин гэхэ мэтыень зүбөөр тэнсүүлэн тааруулжа, малай тэжээлэй рацион һайнаар, бодото научна үндэһөөр табиха гээшэ баһал тон шухала.

Нэн түрүүн ажахы бүхэндэ бии байһан үбһэ тэжээлэй шанарые, тэрэнэйнь хэды шэнээн шэмэтэйе урид нарижаар шалгуулжа тодорхойлоод, ямар шухала бодосуудаар дутамаг байнаб, тэрэниинь хайшан гээд хүсөөхэб гэжэ бодожо үзэхэ хэрэгтэй.

Эдиһэн юумэеэ хибэдэһэн болгожо болбосоруулдаг үхэр малай тэжээл соо ехэнхи ушарта бэедэнь шэнгэхэ протеин дутамаг байдаг. Энээнһээ боложо, үнэтэ тэжээл — талха тэряанай зүйл үлүүсэ ехээр гаргашалагдана ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ороной түрүү ажахынууд малай тэжээлые протеинээр ехэ болгохо, шэмэтэ зүйлөөр рационииень баяжуулхын тула синтетическэ мочевинэ холисоод эдюулдэг дүршэлтэй болонхой. Манайшье республикын колхоз, совхозуудта мочевинэ яһала ехэ бии. Тэд тэрэниие үшөөл хэрэглэжэ шададаггүй дээрэһээ олонхи ажахынууд мочевиные малай тэжээлдэ холихоёо айдаг. Үнэндөө эрдэмтэдэй шэнжэлжэ үзэһэнэй ёһоор мочевиные зүбөөр хэрэглээд байбал, тэрэ адууһа малай бэедэ ямаршье хоро хэхэгүй.

Энээниие хайшан гээд зүбөөр хэрэглэхэб?

Мочевиные шэнгэн тэжээлтэй холиходоо порошок зандань хэрэглэхэ, харин хуурай тэжээлтэй холибол, мочевиные уһанда худхажа шэнгэрүүлээд хэрэглэхэ ушартай. Тиигээд тэрэнээ тэжээлтэй тон һайнаар худхаха, холисолдуулха байна.

Түбхын түрүүн мочевинэ холиһон тэжээлые малда зүбөөр, бага багаар дадхуулан, 15 хоног соо эдюулжэ һургаха хэрэгтэй. Түрүүн багаханаар эдюулээд, гурбан хоног бүхэндэ тэрэнээ нэмэжэ үгэхэ, удаань 15 үдэр үнгэрөөд байхада дүүрэн нормоор үгэхэ байна. Эбэртэ бодо малай бэеынь шэгнүүрэй 100 килограмм бүхэндэ 25 грамм хүртэхөөр гэхэ гү, али сүүдхын 150 граммһаа ехэ бэшэ мочевинэ тэжээлдэнь холихо ёһотой. Хонин бүридэ сүүдхын 8—12 грамм мочевинэ үгэхэ ушартай. Жэлдээ 1800—2000 килограмм һү үгэдэг үнеэн бүридэ үбэлжэлгын үе соо 12—20 килограмм мочевинэ эдюулэгдэхэ зэргэтэй. Тиигэбэл, энэнь хэдэн центнер талха тэряа эдюулһэнтэй адли болоно. Юуб гэхэдэ, 1 грамм мочевинэ 2,6 грамм протеинтэй жэшээтэй ха юм. Тэрэниие саахарлиг тэжээл—патока, свекло, хартаабха болон бусад корнеплодуудтай холёод, малда эдюулхэдэ илангаяа шэмэтэй һайн болодог.

Эбэртэ бодо малай тэжээлдэ кальци дан ехэ байгаад, фосфор дуталдадаг. Тэрээнһээ боложо, үхэр мал ашаг шэмээ доошолуулхаһаа гадна, үбшэлжэ муудадаг байха юм. Энээниие тааруулан тэнсүүлхын тула тэжээлэй мононатрийфосфат гэдэгые хэрэглэхэдэ болохо. Тэрэнэй 100 граммдань 20—12 грамм фосфор байдаг. Тиимэ дабһан Улаан-Үдын аймагай Дээдэ-Жэрэмэй минеральна үтэгжүүлгын комбинадта гаргагдажа, худалдадаг болонхой.

Манай республика йод ба селена гэжэ бодосуудаар дутамаг биогеохимическэ зонодо ородог гээшэ. Тиимэ микрозүйлнүүдээр дутаһанһаа боложо, адууһа мал хүндөөр үбшэлдэг, илангаяа нарай хурьгадай зүрхэнэй балсан мяхан сайража үбшэлдэг. Тиимэһээ йод болон дабһа холижо бэлдэһэн эм хэрэглэхэ ёһотой.

Эгээл мүнөө үедэ үбэл эртэ хурьгалха хонидой хээли ехэ боложо байна. Энэ үедэ түлынь досоогоо түргэн ехэ боложо, ноохоёо ургажа эхилнэ. Энэ тон харюусалгатай хаһада ехэ хонидто үбһэ тэжээлдэнь микрозүйлнүүдые нэмэжэ эдюулхэ хэрэгтэй. Илангаяа серно-гашуун кислота, серно-гашуун натри (глауберово дабһан) гэхэ мэтэ зүйлнүүдтэ аминокислота—метионин цистин гэжэ микро-зүйлнүүд элбэг байдаг. Тэдэ зүйлнүүд хонидой ноохоной ургасые түргэдхэнэ. Томо хонин бүриин сүүдхын рационой хуурай тэжээлэйнь 1 килограмм бүхэндэ 25—35 килограмм серэ холисохо ёһотой.

—Нарай поршоонхонуудай гарзалхагүйн тула тэжээлдэнь түмэрэй байбан нэмэжэ эдюулэсэхэ хэрэгтэй.

Манай олонхи ажахынуудта бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээлынь каротинаар бага байдаг. Энээниие хүсөөхэншье бэрхэтэй юм. Тэрээнһээ боложо, адууһа мал үбэлэй сагта авитаминоз үбшөөр үбшэлдэг. Энэ үедэл адууһа малые А витаминаар дутаахагүй гэжэ зоотехмэргэжэлтэд бүхы арга боломжо хэрэглэхэ зэргэтэй. Нэн түрүүн А витаминаар элбэг, тоһолиг талха тэряанай зүйл, каротинтай тэжээл малда эдюулхые оролдохо байна. Аргатайл һаань, каротинаар элбэг ногооной гурил үхэр малай рациондо нэмэхэ шухала. Мүн хасуури, нарһанай ногоон шэлбүүһэндэ каротин ехэ байдаг. Энээниие хараада абажа, шэлбүүһэнэй гурил эдюулхэ гү, али ногоон шэлбүүһэ бусалгаһан шүүһыень малда уулгахада һайн. Тиимэ шүүһэ бэлдэхын тула модоной жэжэхэн ногоохон шэлбүүһэ сэбэр боошхо, амһарта соо хээд, дээрэһээнь бусалмай халуун уһан соо, 1 килограмм шэлбүүһэндэ 10 литр уһа хээд, амһартаяа һайнаар хабхалаад, 3—4 час байлгаха хэрэгтэй. Тэрэ шүүһэсэ үнеэн бүридэ сүүдхын 5—6 литр, томо хонин, гахай бүридэ— 2—3 литр, тугал, хурьганда—0,2—1 литр хүрэтэр уулгаха байна. Шэлбүүһэнэй шүүһээр харшэһан һолоомыешье норгоод, малда эдюулхэдэ ашагтай байдаг.

Мүнөө үедэ адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэдэг болохын хажуугаар, малай бэедэ шухала биологическа бодосууд: витамин, микро-зүйлнүүд, фермент, элдэб эм дом гэхэ мэтэ ехэ хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ бүхы микро-зүйлнүүд юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, эдиһэн үбһэ тэжээлыень малай бэедэ шэнгэсэтэй болгоно, бүхы бэе махабадада туһатай байна. Тиигэжэ эдиһэн тэжээлыень малай таргалха, шэгнүүрээ ехээр нэмээхэ, һү шэмыень дээшэлүүлхэ талаарнь улам ашагтай болгоно.

Адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ элдэб шухала бодосуудай али тухай туһатай байһаниие, эрдэм наукын түйлалтануудай удха шанар тухай малшадта зүбөөр ойлгуулжа үгэхэ гээшэ зоотехмэргэжэлтэдэй нангин уялга болоно.

Сүсэгыень халмажа абаһан бүлеэхэн һү абаад, малай балсан мяха руу тарихада амитанай бүхы бэе махабада шанга болгожо, организм соохи бодосуудайнь һэлгэлдээе һайн болгодог. Энээнһээ уламжалан, малай ашаг шэмэнь дээшэлнэ. Малые һүөөр тарихада элдэб эм дом хэрэглэһэнһээ экономическа талаараа ехэ ашагтай. Юуб гэхэдэ, һаагдаһаар сэбэр һүн фермэ бүхэндэ бии ха юм. Табан хоног бүхэндэ сэбэрлэгдээд машиндагдаһан һү хэрэглэжэ, малай бэеын шэгнүүрэй килограмм бүхэндэ 0,1 миллилитр хүртэхөөр һү балсан мяха руунь тариха хэрэгтэй. Тиигэжэ шахамал үхэрнүүдые, һаамхай үнеэдые тарихада ехэ ашагтай байна.

Үбһэ тэжээлые гамтай нарииаар, зүбөөр табиһан рационоор, ашаг үрэ ехэтэйгээр гаргашалхын хажуугаар, үхэр малай хашаа, байра соо нэгэ жэгдэ дулаахан байлгаха гээшэ баһал тон шухала. Ехэнхи ушарта манай эндэхи ажахынуудта үхэр малай, илангаяа үнеэдэй, тугалай, шахамал үхэрнүүдэй, гахайнуудай байра соо дан хүйтэн, шиигтэй нойтон байхадаа, үбһэ тэжээл үлүү ехэ гаргагдана, продукци бага абтана. Юуб гэхэдэ, малай эдиһэн ехэхэн тэжээл бэеэ дулаасуулхадань гаргашана ха юм.

Энээн дээрэһээ үбһэ тэжээл алмаха, малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула фермэ, гүүртэнүүдэй хашаа, байранууд соо дулаан, хуурай байлгаха хэрэгтэй.

Б. МУНКОЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын институдай кафедрые даагшын уялга дүүргэгшэ.

*) (Түгэсхэл. Эхиинь үсэгэлдэрэй номерто).

Союзна республиканууднаа мэдээсэнэ

РСФСР: түрүүшын колхоз хоорондын

Түрүүшын колхоз хоорондын холимог тэжээлэй заводой барилга Орловщинын Свердловско райондо эхилбэ. Энэ завод жэлэй туршада гуша мянган тонно продукци гаргаха хүсэтэй болохо юм. Һайнаар оньһожоруулагдаһан дүрбэн цех соо ороохоной концентрадууд, ороохоной витаминтай, мяха-яһанай гурил, будүүн тэжээл хэрэглэжэ бэлдэһэн тэжээлэй холисонууд гаргагдаха. Районой бүхы колхозуудай малай фермэнүүдые завод холимог тэжээлээр дүүрэн хангаха.

Облколхозстройн 37-дохи СМУ-гай коллектив субподрядна эмхинүүдтэйгээ хамта энэ заводые тон богони болзор соо барихаар, 1974 оны зун, тэряа хуряалгын эхилэ... ашаглалгада тушаахаар уя... абаа.

ТАСС-ай корр.

Орёл.

ЭСТОНИ: һү һаам дээшэлхэ

Малшадай дунда Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолдо харюу болгон, «Тарту» совхозой республика соогоо эгээ томо «Рахинге» гэжэ фермын коллектив урид абаһан социалис уялгануудаа хаража үзөөд, декабрь соо үнеэн бүриһөө 425 гэхэ гү, али урид хараалагдаһанһаа 45 килограммаар үлүү һү һааһан байна. Фермын хүдэлмэрилэгшэд 1973 оной 1-дэхи кварталда 1820 тонно һү һааха гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 2020 килограмм һү һааха гэжэ шиидэнхэй. Энэ шэнэ уялгыень нёдондо жэлэй нэгэдэхи кварталда һаагдаһанһаа 520 килограммаар үлүү болоно.

Хартаабха, үбһэ, ороохоной дутамаг дээрэһээ малдаа бусад тэжээл эдюулдэг болохо гэжэ шиидэбэ. Һаамхай үнеэн сүүдхэдээ 3 килограмм үбһэ, 15—сенаж, 10—силос, 10—корнеплод болон холимол тэжээл абана.

Абаһан уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ фермэ дээрэ ажал эмхидхэлгэ, коллективэй гэшүүдэй зорилгонуудаа мэдэрэл ехэ үүргэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Рахинге» гэжэ фермэ дээрэ сенаж хадагалха хранилищи.

ТАСС-ай фотохронико.

КАЗАХСТАН: һайн шэрэнүүд бэлдэгдэбэ

Иртышскэ полиметаллическа комбинадта бодхоогдоһон, химическэ шанараараа һайн, бүхэ шэрэнүүдэй түрүүшын комбинат Казахстанда продукци гаргажа эхилбэ. Эдэ шэрэ арадай ажахын элдэб һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг байна.

Энэ һалбариин предприятинүүд продукциингаа зүйлнүүдые үргэдхэнэ гэжэ бидэндэ Казахай ССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствэдэ мэдээсэбэ. Лениногорско полиметаллическа комбинадта сайрай шэнэ холисо гаргажа эхилбэ. Энэнь автомобильна промышленностьда хэрэглэгдэхэ юм. Чимкентын Калининай нэрэмжэтэ туулганай заводто химиин предприятинүүдтэ тон хэрэгтэй сэбэр туулга гаргадаг болохонь. Урдандаа хэрэглэгдэдэггүй байһан Асичайскын рудаһаа сагаан сайр амжалтатайгаар үйлэдбэрилэгдэжэ эхилбэ.

ТАСС-ай корр.

Алма-Ата.

УЗБЕКИСТАН: хадын бэлшээринүүд

Узбекистанай эгээн үндэр хадын бэлшээринүүдтэ мал бэлшэжэ шадахагүй гэжэ тоологдодог байһан. Мүнөө Бабатагско, Нуратинска хабсагайнуудта ямаад бэлшэдэг болобо. Тэдэнэй тоо энэ жэлдэ республика дотор хахадаараа олон болоо.

Папска госплемрассадник һайжаруулагдаһан үүлтэрэй ямаадые үсхэбэрилжэ, ажахынуудта тараажа үгэдэг юм. Эндэ зуун эхэ амаан бүриһөө 110—120 эшэгэ абажа түлжүүлнэ.

Республикада мүнөө арбаад ажахы ямаа үсхэбэрилнэ. Наманганскын «Коммунизм», Ленинэй, Фрунзиин нэрэмжэтэ колхозуудай фермэнүүд дээрэ 4—6 мянгаад толгой ямаан тоологдоно. Үндэр хабсагай хадын бэлшээринүүдтэ ямаадые уһалха хобол, тэдэнэй хура бороохоо хоргодохо һарабшанууд бариганхай.

Түсэбтэ табан жэлэй туршада Узбекистанда ямаан һүрэгэй тоо толгойе хоёр дахин дээшэлүүлхээр хараалагданхай. Самаркандын, Ферганын, Хорезмын болон республикын бусад районуудта тусхайлагдаһан томо фермэнүүд бүридхэгдэхэ юм.

ТАСС-ай корр.

Ташкент.

ГРУЗИ: шэнэ жэлэй шэнэ зүжэгүүд

Шэнэ жэл Тбилисидэ ажаһуугшадые шэнэ зүжэгүүдээр урмашуулба. К. Марджанишвилиин нэрэмжэтэ Академическэ театрай коллектив Г. Хухашвилиин «Судья» гэһэн драмые харуулба.

К. Лордкипанидзиин «Заря Колхиды» гэжэ мэдээжэ романай геройнууд дахинаа һэргээ: грузиин хүдөө нютагта колхозно байгуулалтын түрүүшын алхамууд тухай зүжэг Ш. Руставелиин нэрэмжэтэ академическэ театрай сценэ дээрэ харуулагдаба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Марухска хабшалые эрэлхэгээр хамгаалагшад тухай А. Абшилавын шэнэ зүжэг «Горы, горы, Кавказские...» гэжэ нэрэтэй. Драматург В. Коростылёвой оршуулжа, сценэ дээрэ табихаар найруулһан энэ драматическа поэмые А. С. Грибоедовэй нэрэмжэтэород драмын театр табиба.

ТАДЖИКИСТАН: шэнэ газар ундалуулагдана

Яванска талын шэнээр хахалагдаһан газарай 33 мянган гектарынь Вахш мүрэниие хааһанай һүүлээр ундалуулагдадаг болоо. Мүнөө эндэ тосхонууд, хлопогой плантацинууд, сад сэсэрлигүүд бии болонхой. Эндэ Дунда Азида эгээ томо Яванска нефтехимическэ томо комбинат баригдажа байнхай.

Бүлүүрэй хүсэтэ станцинуудаар, магистральна ханаабуудаар, хэдэн километр үргэлжэлһэн уһалууриин түхеэрэлгэнүүдээр хлопок ургуулдаг шэнэ райондо уһан ерэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Вахш мүрэн дээрэхи Байпазинска узел.

ТАСС-ай фотохронико.

О. КУНИЦЫН

ХҮГЖЭМ ТУХАЙ ҮГЭ

(Эхиниинь газетымнай январиин 2-ой, 5-ай номернуудта).

3. БУРЯАД ДУУНУУД ТУХАЙ

Гушаад онуудта. Буряад ондо дуу зохёодог мэргэжэлтэ hургуулиин hаял мүндэжэ байха үедэ, залуу композиторнууд олоной дуулаха дуунуудые бэшэжэ эхилээ. Мэргэжэлтэ буряад хүгжэмэй эгээл түрүүшын hабагша гэжэ татаhан юм. Тиихэдэ буряад олон дуу ород композиторнууд зохёоhон байха. Жэшээнь, П. Берлинский, В. Морошкин, Тихонов гэгшэдэй зарим дуунууд мүнөөшье дуулагдадаг. Арадай дуунай аялгада эшэ татан, бэлигтэ дуучад А. Бардамов, Ч. Генин, Н. Халбаев гэгшэд олон дуу зохёоhон, тэрэ үедэ Аюшеевэй, Ж. Батуевай, Дадуевай, Б. Ямпиловай дуунууд зэдэлжэ захалаа. Жэшээнь, тэрэ үедэ Ц. Зардуевай үгэдэ Г. Дадуевай зохёоhон «Саяан уула» гэжэ дуун тон түргөөр тарамал, олоной дуратай зохёол болоо hэн. Тэрэ дуунай түрүүшын мүрэй аялгаар республикымнай радио болон теле-дамжуулга мүнөө ажалаа эхилдэг болонхойл!

Зүгөөр 50—60-аад онуудта олоной дууладаг буряад дуун яhала элбэгээр бэшэгдээ. Оперо, балет болон кантата зохёожо hураhан буряад композиторнууд дуу найруулхаяа мартанагүй. Буряад дуунай аялгашье олон янзын болоо. Ленин, түрэл Коммунис парти, Эхэ орон тухай патриотическа дуунуудай хажуугаар түрэл нютагайнгаа байгаалиие магтаhан, инаг дуран тухай хүнэй зүрхэ хүдэлгэн зэдэлhэн, мүн шогтой аялганууд элбэгжээ.

Д. Аюшеевэй «Ленин тухай дуун», «Байгал» «Сэлэнгын эрьедэхи город», Ж. Батуевай «Ленин баатарые магтанабди», «Үлгын дуун», «Шог дуун», Б. Ямпиловай «Ленин тухай дуун», «Эхэ түрэл Ород орондо — баяр», «Минии республикые магтан дууланаб», «Мүшэтэ городхон», С. Манжигеевэй «Инагтаа» «Шамхандаа», Б. Цырендашиевай «Сэлэнгэ», «Уянгын дуун», «Намар», Ч. Павловай «Түрэл нютаг тухай дуун», «Улаан-Үдэ тухай дуун», А. Андреевэй, Г. Дашапыловэй, Ю. Ирдынеевэй, К. Раднаевай, Н. Дорофеевэй, С. Улахановай, Д-Д. Жалсараевай болон бусадай дуунууд олоной дунда мэдээжэ болонги.

Һайн дуунуудые «задалан» хаража үзэхэдэ, аялга нугалбаринь hайхан, тон үндэhэн буряад маягтай, совет дуунуудай эрхим заншалые арадай аман зохёолой зүйлнүүдтэй шадамараар холбоhон байдаг.

Олон буряад дуун республикынгаа «хилэ алхажа гараад», ондоо нютагуудаар дэлгэрhэн байдаг. Заримаинины түбэй хүгжэмэй хэблэлээр, хүгжэмэй журналнууд соо гараhан. Тиихэдэ Буряадай номой хэблэл дуунай хэдэн согсолбори гаргажа үрдеэ. Б. Ямпиловай, Д. Аюшеевэй, Ж. Батуевай Б. Цырендашиевай дуунуудай ном ами аминдаа хэблэгдээ hэн.

Дуунууд яhала элбэгээр бэшэгдэнэ гэжэ тобшолол хэмээр. Гэн гэhэй, уран hайханай бүлгэмүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, дуушад, дуунда дуратайшуул дуунууд үшөөл үсөөдэнэ гэжэ гомдодог. Зүб лэ даа. Дуун үсөөдэнэ. Юундэ тиигэнэ гээшэб? Юундэб гэхэдэ, дуун элбэгээр бэшэгдээшье hаа, олоной дура татанагүй бшуу. Энэ дуун hайнаар зохёогдонхой гү, али бэшэ гү гэжэ хэршье арсалдаа hаамнай, тон зүб сэгнэлтэ арадай зүгhөө үгтэхэ. Ямар нэгэн дууе хүн зон хэр дуратайгаар дууланаб, тэрээгээр лэ сэгнэхэ ёhотойбди.

Юундэ зарим дуунууд олоной дунда дэлгэрнэгүйб? Юундэ дуунай зарим номууд наймаанай таг дээрэ тооhондо даруулжа хэбтэнэб?

Тэрэнэй эгээл ехэ шалтагаан нимэ байна гэжэ hанагдана: Буряадай мэдээжэ композиторнууд тон нэтэрүүгээр, яhала амжалтатайгаар томо зохёолнуудые — оперо, балет, оратори, симфоническа поэмэ бэшэдэг болошоо. Гушаад — дүшөөд онуудта зохёохы ажалайнь гол hудаhан болоhон дуунууд ара тээшээ «түригдөө» гэхээр. Шухагаар олдоhон ирагуу hайхан аялгануудаа тэдэнэр томо зохёолдоо оруулжархина. Харин «хоёрдохи сортын» аялга нугалбарияа дуунда хэрэглэнэ хаш. Тиимэhээ hүүлэй үедэ тэдэнэй бэшэhэн дуунууд урданайхида орходоо «далигүйдэнэ».

Буряадай номой хэблэлээр гараhан «Шэнэ дуунууд» (1966 он), «Шэнхинүүр аялга» (1968 он), «Буряад дуунууд» (1970 он) гэhэн номуудые сасуулжа үзөе. Эдэ номууд хоорондоо хоёр-хоёр, гурбан жэлэй забhартайгаар гараhаншье hаа, дуунай жанр хүгжэбэ, хүгжэмэй талаар шэнэ юумэн олдобо гэжэ сэгнэхээр юумэн хомор байна. Ехэнхидээ бэе бэедээ адлирхуу аялгануудай хубинууд, сохилтонууд ушарна. Буряад дуунай штамп гэхэ гү, али мэдээжэ үзэгдэл болошоhон юумэнүүд элбэг. Жэшээнь, үндэрэй оройгоор дэбиhэн hүр жабхаланта маршын маягаар бэшэгдэhэн дуун соо хүнэй сэдьхэлэй хүдэлөөн хомор байдаг. Дуунай авторнууд өөhэдыгөөшье, бэе бэеэшье дабтахаяа hанадаг. Тиимэhээ эхир дуунууд элбэгжэнэ. Эдэ согсолборинууд соо hайн дуунууд яhала бии. Гэбэшье тэдэнэр боро юрьсэнэй дуунууд соо тунашоод, хүнэй нюдэндэ обёорогдосогүйнүүд.

Мэргэжэлтэ композиторнуудай дундаhаа С. Манжигеев лэ hүүлэй жэлнүүдтэ юу хээ туйлаа гээшэ аабза. Тэрэнэй hүүлэй үедэ бэшэhэн дуунууд соохоо «Дэлхэй минии альган дээрэ» гээшэнь хүгжэмшэдыешье, дуунда дуратайшуулыешье баясуулдаг.

Имагтал дуу бэшэдэг композиторнуудай дунда бусад хүгжэмшэд гү, али хүгжэмдэ hураагүй бэлигтэйшүүл олон. Тэдэнэр олоной дуулаха дуу бэшэлгые зохёохы ажалайнгаа түлхюур болгоhон нүхэд. Тэдэнэй хурган дороhоо яhала зохид, hайн дуунуудшье мүндэлжэ, олоной дунда тарадаг байна.

Гэбэшье дуу зохёодог композиторнуудта мэргэжэлэй талаар бэлэдхэл дуталдадаг гэжэ үнишhөө хойшо тэмдэглэгдэдэг. Тиимэhээ тэдэнэр олдоhон hайн аялгаяа удаа дараалуулан хүгжөөжэ шададаггүй. Тэдэнэй зохёоhон дуунууд хүгжэмэй техникын талаар дутагдалтай байдаг.

Буряадай композиторнуудай холбооной дэргэдэ дуунай хэлтэс бии болгожо, дуу зохёодог нүхэдтэ туhаламжа үзүүлхэ саг үнинэй ерэнхэй. Ондоо хотонуудта тиимэ юумэ үнинэй эмхидхэгдэhэн.

Зарим залуу буряад композиторнуудай үндэhэн маяггүй дуу хаа яа зохёохоёо hанадагынь аюултай гэжэ hанагдана. Буряадшье, ородшье бэшэ, ямар нэгэ дундуурхи (нейтральна) тала баримталhан «ниитэ-эстрадна» маягтай дуунууд элбэг болошоо. Түрэл арадайнгаа фольклорой булагhаа ундалхын орондо зарим нүхэд ута наhагүй дуунуудые бэшэжэ, бэеэ зобооно. С. Манжигеевэйшье зарим дуун тиимэрхүү. Жэшээнь, Н. Нимбуевай үгэдэ бэшэhэн «Улаан-Үдэ тухай дууниинь» Буряадай ниислэлдэ зорюулhаншье бол, тон буряад дуун гэхээр бэшэ. С. Манжигеев үндэhэн маягтай дуу бэшэжэ шадаха байhанаа яhала харуулhан ха юм. Тэрэнэй зохёоhон «Шамхандаа» гэhэн дууе hаная.

Имагтал түрэл арадайнгаа хүгжэмтэ фольклорой «ханза уудалжа», совет дуунай эрхим заншал хэрэглэн хүдэлбэл, олондо хэрэгтэй дуун бэшэгдэхэл даа.

Ниитын зүгhөө дуунда анхарал табиха шухала. Олоной хабаадалгатайгаар шэнэ дуунуудые зүбшэн хэлсэдэг байбал, дуу зохёодог нүхэдтэ туhа болохо hэн. Тиимэ зүбшэлгэнүүдэй hүүлээр эрхим дуунууд лэ тусхай согсолборидо оруулагдаха бшуу. Эрилтэ ехэтэйгээр хандаhанай эсэстэ «ажабайдалаа зохёоходо, ажаhууxада туhалдаг» дуунууд олон болохол!

Улаан-Үдэ городой Советскэ районой 3-дахи поликлиникын коллектив (ахалагша врачынь Ф. С. Мункуев) ажалшадай элүүрые хамгаалха талаар ехэ оролдолго гаргана. Поликлиникын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, мэргэжэл hайнтай хүнүүд олон. Тэдэнэй нэгэн лаборант Галина Васильевна Дедюкова болоно. Галина Васильевна мүн ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, коммунис ажалай ударник болоhоор үнинэй. СССР-эй 50 жэлэй ойдо Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 3-дахи поликлиникын лаборант Г. В. Дедюкова ажалдаа.

А. ИВАНОВАГАЙ фото.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

Анна Антоновна Ануфриева арбан гурбадахи жэлээ Кировэй нэрэмжэтэ заводто ажаллажа байна. Анна Антоновна оролдосотой ажалайнгаа түлөө коммунис ажалай ударник гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байха юм. Мүнөө тэрэ 4-дэхи разрядтай болонхой шэрдэлгын участогай 1-дэхи цехтэ хүдэлжэ байна. Һарынгаа даабари 150 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Ануфриева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Ажалшадай бэшэгүүдhээ

АЖАЛДАА АЛДАРТАИ

Улаан-Үдын аймагай ажалшуудта ажалай түрүүшүүл жэл бүри олошорно. Тэдэнэй олонхинь эрхим hайн ажалаараа арад зоной дунда мэдээжэ болонхой. Тэдэнэр Ромовой болон аймагай Советүүдтэ депутадаар hунгагдажа, энэ нангин уялгануудтаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байна.

Аймагай «Улаан Оронго» колхозой овощ ургуулагшадай түрүүшүүлэй нэгэн Пунцук Тогочеевна Цыремпилова, «Коммунизм» колхозой түрүү hаалишан М. И. Кокорин, Калининай нэрэмжэтэ совхозой hаалишан М. М. Мясникова гэгшэд аймаг соогоо суурхаhаар үнинэй. Эдэнэр бултадаа Улаан-Үдын аймагай Соведэй депутадаар hунгагданхай.

Эдэнэр hайнаар ажаллажа, хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан юм. Тэдэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын тула урматай дорюунаар хүдэлмэрилжэ байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: огородшон П. Т. Цыремпилова (зүүн гарhаа), hаалишад М. И. Кокорин, М. М. Мясникова.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

ҮШӨӨЛ ХҮДЭЛҺӨӨР

Даша Бальжирович Бальжиров бүхы наhаараа Хүрбын совхоздо ажаллаhан юм. Энэ нүхэр үндэр наhатай боложо, пенсидэ гараhаар үнихэн болобо. Гэбэшье наhажаал болооб гээд минии hуужа шадахагүй хүн. Өөрынгөө хаба шадалаар совхозойнгоо ажалда туhалжа байдаг.

Хабар, зундаа луговодоор хүдэлжэ, сабшалан уhалдаг, үтэгжүүлгэ тараадаг байна. Тиихэдэ үбhэ хуряалгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Намар болохолоор шарга, тэргэ дархалдаг заншалтай.

Даша Бальжирович оролдосотой hайн ажалаараа Тээгдэ нютагтаа, түрэл совхоздоо хүндэтэй болонхой.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА, хүдөө бэшэгшэ.

Хориин аймаг.

Архи—ажалай, ами наhанай дайсан

БҮГЭДӨӨРӨӨ ТЭМСЭХЭ ХЭРЭГ

Гүрэнэй, партийна ехэ ажал ябуулгынгаа хажуугаар Ленин багша ажалшадай элүүрые хамгаалха асуудалда hаналаа ехээр табидаг байhаниинь гүн удхатай.. Зохёолнууд соонь, мүн гүрэнэй ажал ябуулагшадта эльгээhэн бэшэгүүд соонь партиин съезднүүд, элдэб зүблөөнүүд дээрэ хэлэhэн үгэ соонь энэл асуудалда анхаралаа хандуулhыень дахин дахин харанабди.

Үнгэрhэн таби гаран жэлэй хугасаа дотор ажалшадай элүүрые сахилгаар ехэ амжалтын туйлагдаhаниинь элитэ. Ургажа ябаа үетэнние хүмүүжүүлхэ, үхибүүдэй бэе махабад hайжаруулха асуудалда манай Коммунис парти илангаяа ехэ анхарал табидаг байhан, табижашье байна. Энэ хэрэгтээ ехэ амжалта туйлаашье гээшэ. Урдань нилээд дэлгэрэнги байhан хэжэг (халдабарита) үбшэн эсэслэн усадхагдаа. Манай орон дотор хумхаа, сэсэгэй үбшэн (оспа), доторойn хүшэр халуун (холера), тахал гэхэ мэтэнүүд ниитэ дээрээ үгы болгогдоhон байна.

Энэ үе соо арад зоной байдал нилээд hайжараа. Энэ ушар хадаа эмнэгшэдэй элдэбын үбшэнтэй тэмсэхэдэнь туhатай байhаниинь ойлгосотой. Энээнэй ашаар хүн зон ута наhа, дунда зэргээр абахада, жииртээ 70—72 наhа наhалдаг болоо.

Элүүрые сахиха талаар хэды ехэ амжалта туйлаашье hаа, бүхы үбшэн усадхагдаа гэжэ хэлэхын арагүй. Жэшээнь, hудаhа зүрхэнэй, бадаган (рак) гэхэ мэтын үбшэн хүнэй наhа хороодог гол шалтагаануудай нэгэн байhан зандаа.

Коммунис парти, Совет гүрэн арад зоной элүүрые хамгаалха талаар жэлhээ жэлдэ ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байдаг. Эмшэд-эрдэмтэд шэнжэлхы ёhоор үбшэ эмшэлхэhээ гадна, тэрэнhээ hэргылэмжэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Үбшэнэй тон изагуур шалтагаание, тэрээнтэй хабсарhан үбшэние шалгажа элирүүлхэдэ, үбшэнтэд нэн түрүүн бэеэ анханhаа зүб мүрөөр абажа ябаагүй, залуу наhандаа эдеэ хоолоо зүбөөр буйлуулжа, саг соогоо эдеэлдэггүй, бага зэргын үбшэнэй хүрэхэдэ, хайхарангүй яншаруулдаг байhан байба. Эдэ бүгэдэ шалтагаанууд хүнэй бэе hуларуулдаг, эсэстээ хүндэ хүшэр үбшэнэй hуури, бэлэдхэл боложо үгэдэг хуулитай.

Элүүрые сахилгын совет зургаануудай гол зорилго хадаа улад зониие үбшэнhөө hэргылхэ байhан тула зоной байдал улам hайжаруулхын, ариг сэбэр сахюулха, коммунис ёhо заншалда оруулхын тулада оролдохо гээшэ тон шухала.

Хэтэрмэ ехээр архи ууха ушартай тэмсэл шангадхаха тухай партиин, гүрэнэй үнгэрhэн зун гаргаhан тогтоол энэ талаар айхабтар шухала удха шанартай байна. Нэгэ талаhаа архи хэтэрүүлэгшэд дэрлэгшэд коммунис ёhо журамда харша байна. Юундэб гэхэдэ, hогтоhон хүнүүд мэдээ ухаагаа алдажа, зондо аюултай элдэб эсын ааша гаргажа болодог. Архи — арбан гурбан жолоотой гэжэ урданай буряад зоной сэсэн үгэ тон зүб даа. Эдэ жолоонуудынь зүндөө табигдахадаа, элдэбын гэмтэ ябадал: хүниие алаха, хулгай хэхэ, мэхэ гохын, худал хуурмагай зүргөөр ябаха гэхэ мэтэшэлэн болоно. Хуулиин гэмдэ хабаадуулагдагшадай, сүлөөгөө хаhагдагшадай олонхинь энэл шалтагаанhаа болоно гэжэ хүн бүхэн hайса мэдэнэ бээ. Автомашинын олонхи оhол гэмтэлнүүд hогтуу шоферлнуудай гэмээр болодог гэжэ мүн лэ булгандаа мэдэнэбди.

Архи ууhан гү, али мангартай хүн гээшэ ажал мүртэйгөөр хэжэ шададаггүй гэжэ мэдээтэй. Мангарлаhан хүн ажалдаа гараа болоод, байра hуурияа оложо ядан ябуултадаг, ажал хэхэл хэбэртэй забдаха, тээд зүрхэлхэгүй, яахаб даа гэжээл үдэр үнгэргэдэг гээшэ. Ажал хээшье болоо hаа, нарин шэнжэтэй ажал хэжэ шадахагүй. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдая. Нэгэтэ гарай часуудые гаргадаг заводой конвейертэ хүдэлдэг зонуудые шалгахадань, урда үдэрынь архи ехэшэгээр бариhан хүнүүдынь ажалаа түргэнөөр хэжэ шадахаяа болиhон. Ехэ олон алдуу гаргажа байгаа hэн ха. Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводто хирург Дюковой шалгажа үзэхэдэнь, эритэ мэсэhээ адажа, хурганай үбшэнөөр үбдэгшэдэй олонхинь архиин шалтагаанhаа болодог гэжэ элирээ hэн. Эдэ бүгэдые хамталжа, республика, гүрэн дотор хэды шэнээн гарза хохидол болоноб гэжэ тоолоо hаа, нилээдгүй олон хүдэлмэриин үдэр дэмы hалана, гүрэндэ хэмгүй ехэ гарза болоно гээшэ. Эдээнии мүнгэн дээрэ гаргабал, хэдэн мянган, миллион түхэригэй болоно.

Хүн зоной бэе махабадта архи ямар ехэ хоро хүргэнэ гээшэб. Архи гээшэ хото соо ороходоо, ехэл түргэнөөр нарин гэдэhэн руу орожо шэнгээд, шуhаар дамжажа, хүнэй бүхы бэедэ тарадаг байна. Архиин хүнэй бэедэ тарасые сэрэгэй онсо түргэн хэгдэдэг добтолготой (штурм) сасуулжа болоно. Архиин охин-хорон хүнэй бэеын бүхы мэдэрэл, дотор гадар органуудые даадаг ураг тархиие ээзгүй, мэдэрэлгүй болгодог гү, али муудхаадаг байна. Оло удаа архиин хорондо дайрагдаhан хүнэй толгой ухаагаа гүн гүнзэгыгөөр гүйлгэжэ шадахаяа болидог гэжэ эрдэмтэд элирүүлэнхэй.

Ураг тархи, тэрэнэй хүдэлэсэ айхабтар орёо, нарин шэнжэтэй гэжэ бидэ булта мэдэнэбди. Архиин охин-хорондо ходол сохюулжа байхадаа ураг тархи яагаад тэмсэхэб даа, зүб мүрөөр хүдэлхэ шадалынь hалана ха юм. Иимэ болоходоо, бүхы юумые буруугаар, hарюугаар ойлгодог болоходоо, мүн лэ тиимэ захиралта гаргана бшуу. Иимэ зоной сэдьхэлдэ элдэбын муу hанаан орохо, жэшээнь, атаа жүтөөн, муу зан абаритай болохо, мартамхай, hэжэглэдэг болохо гэхэ мэтэ. Улам хэтэрхэдээ тиимэ хүнэй нюдэндэнь элдэб эсын юрэ бусын үзэгдэлнүүд харагдаха, элдэб эсын хии абяан шэхэндэнь дуулдадаг болохо — иимэ байна бшуу. Энээнhээ уламжалан хүн жэгэндээржэ, зүрхэндөө хиитэй боложо эхилдэг гээшэ.

Архиин хорон эльгэндэ, тэрэнэй клеткэнүүдтэ илангаяа ехээр хорложо, эдэниие муудхаадаг байна. Эльгэн гээшэмнай хүнэй бүхы бэеые тон шухала зүйлнүүдээр хангадаг, барилгын, хангалгын комбинадтай жэшээтэй юумэн гээшэ. Урданай эмэй түгэд номдо эльгые иигэжэ жэшээлэн хэлэhэн байдаг: эльгэн хадаа табан сула (эльгэн, уушхан, зүрхэн гэхэ мэтэнүүд), зургаан саба (хото, гэдэhэн, hэлhэн гэхэ мэтэнүүд тэдхэн хангадаг хатан юм.

Мүнөө сагай эрдэмтэд, эмшэд эльгэнэй тусгаар шухала табисуурые hайн мэдэнэ. Хүнэй эдиhэн бүхы эдеэ хоол хото-гэдэhэн сооhоо олон мянган hудалнуудаар дамжажа, эльгэнэй химиин үйлэдбэридэ ородог байна. Тэндэhээ саашаа эдеэн хүнэй бэедэ хэрэгтэй элдэб янзын зүйлнүүд боложо, бүхы бэеэр тарана. Тэдэниие тобшоор тоолобол — шуhан, хүнэй бэе махабадай барилгын материалнууд, хүндэ хүсэ шадал оруулха, үбшэнтэй тэмсэхэ зүйлнүүд гэхэ мэтэ олон даа. Эдеэ хоолой бүхы хорото зүйлнүүд эльгэн соо бэлэгдэжэ, илгаржа, аюулгүй болотороо илзардаг байна. Эльгэнэй гайхамшаг ехэ энэ ажалые архиин эбдэхэдэнь, хүнэй бэе hуларжа, үбшэнтэй тэмсэхэ хүсэ шадалынь бууража, доройтодогынь бүгэдэндэ эли бээзэ.

Шуhаар дамжуулжа, хүнэй бэедэ тэжээл үгэхэ, хүсэ шадал оруулха зүйлнүүдые үгэхэhөө гадна, рак үбшэнтэй тэмсэжэ, энэ үбшэнэй клеткэчүүдые хайлуулдаг тусгаар зүйлнүүд эльгэн соо бүрилдэн, хүнэй мяха, шуhаар тарадаг юм. Эдээнэй нэгэниинь — лимфацид гэжэ нэрэтэй. Лимфацидуудай үсөөрhэн, муудаhан ушар хадаа рак үбшэнэй олон шалтагаануудай нэгэниинь болоно гэжэ Москвада ажаллажа байдаг профессор Свет-Молдавский гэдэг элирүүлээ. Эльгэнэй иимэ шухала шэнжэтэй ажалые архиин хорон гэмтээнэ гээшэ.

Архиин хороной рак үбшэние сэхэ бии болгодогынь мүнөө болотор үзэгдөөгүй. Зүгөөр, энэ муухай хорон хадаа рак үбшэнэй hуури табижа, бэлдэжэ үгэдэгыень врачнарта эли болонги гээшэ. Жэшээнь, архи ууhан соохор мэдээтэй хүн эдеэ хоол амандаа хэжэ, хоёр-гурба жажалан алдаад, бүхэли хахаляар ябуулжар хидаг, халуун хүйтэниешье мэдэхээ болинхой, хоолой хото руугаа бусалма халуун эдеэ залгижархихадань, хоолой хотын үнгэр зулгаржа, гэмтэжэ, шатажа, дүрэжэ, шархатайшье болодог гээшэл. Хэдэхэн хоног соо энэ шархынгаа арай гэжэ эдэгэжэ байтарынь, дахин дахин архиин хороор нэрбэхэ болоо hаань, тэрэ шарханууд hэндэгдэжэ hүжэрдэг. Саашадаа эндэhээ рак үбшэн болон хубилжа болохо. Энэ ушарта хото-хоолойн рак үбшэн бии болодог юм. Ямар нэгэн муудаhан органдо hуурилдаг үбшэн ха юм даа.

Гэдэhэн дотор хадаа эдеэ болбосоруулхын түлөө элдэб янзын щүүhэ, кислота, хоол буйлуулдаг зүйлнүүдые гаргажа, эдеэнэй шэмэ илгажа, саашань ябуулдаг гээшэ ааб даа. Иимэ шүүhые буряад зон шара гэжэ үнинhөө хойшо нэрлэдэг байгаа. Архи ехэдэхэдээ олонхи зоной энэ «шара» гээшыень хотын шүүhэ үгы болгожо, гастрит үбшэн бии болгодог юм. Хото-хоолойн рак юрэнхы дээрээ «шарын» үгы болоhон газарта hуурилна бшуу. Тиимэ болоhонhоо хойшо архи хэтэрүүлгэн хадаа рак үбшэнэй нэгэ шалтагааниинь гээшэ гэжэ хэлэхэдэ өндүү болохогүй байна. Энээние залуушье, наhатайшье зон мэдэхэ ёhотой. Юундэб гэхэдэ, манай ороной баруун зүгэй нютагуудта орходоо, манай республикада хото хоолойн рак хэдэн хуби үлүүгээр үзэгдэдэг байна.

Саашань архиин үшөө нэгэ хорон тухай хэлэхэдэ, энэ хадаа гэр бүлын байдалые hандаадаг, бутаргадаг гээшэ. Архинша эхэ, эсэгэhээ гараhан үхибүүд үбшэн, ухаа муутай, унадаг үбшэнтэй, бэшэшье дутагдалтай байдаг гэжэ бүгэдөөрөө мэдэнэбди. Иимэ бүлэhөө гараhан үхибүүд юрэнхы дээрээ 4—5 классhаа дээшэ hуража шададаггүй гэжэ мүнөө тодоронхой.

Партиин, Совет гүрэнэй гаргаhан «архидалгатай ба алкоголизмтай тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай» тогтоол хадаа арад зоной элүүр энхые хамгаалха хэрэгтэ зорюулагданхай. Архидалгатай тэмсэхэ гээшэ саг үргэлжэ бүгэдөөрөө ябуулха хэрэг мүн. Илангаяа ургажа ябаа үетэнөө энэ аюулhаа хамгаалха гээшэ гүрэн түрын удхатай зорилго болоно.

Э. БАЗАРОН, медицинын эрдэмэй кандидат.

АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА

Амгалан тайбан, зохёон байгуулхы ажал хэрэгүүдые бэелүүлжэ байhан аха дүү оронуудай арадууд ажахын байгуулалтада шэнэ амжалта, илалтануудые туйлажа, социалис хани харилсаанай экономическа хүсэ шадалые улам арьбадхана. Үнгэрhэн жэлэй, 1972 оной, дүнгүүд эдэ амжалта илалтануудые тодо хурсаар элирхэйлэн гэршэлнэ. Арадай ажахын туйлалтануудай, СЭВ-эй XXV сесси дээрэ абтаhан социалис экономико хүгжөөхэ программын үндэhөөр холын хараата шэнэ түсэбүүд, горитой зорилгонууд мүндэлнэ.

Энэ жэлэй арадай ажахын түсэбүүдэй, бюджедүүдэй тоо, баримтанууд аха дүү социалис оронуудай материальна арга боломжонуудай улам бүри хүгжэн палбаржа, урган ехэ боложо, арад зоной байдалай hайжаржа байhыень харуулна.

Жэшээлхэдэ, 1973 ондо Венгридэ эд бараанай, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй ургалта 5 процент болохо байна. Национальна бюджедэй табанай хоёр хубинь гэхэ гү ,али тодорхойлон хэлэхэдэ, 97 миллиард форинт энэ талаар гаргашалагдаха юм.

Экономикые саашадань хүгжөөхэ, үйлэдбэриин ашаг олзые дээшэлүүлхэ гээшэ социалис хани харилсаата оронуудай арадай ажахын дэбжэлтын гол шэглэл мүн.

Болгарида олониитын ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар национальна олзо доходой бүхы ургалтын 90 процентнь туйлагдахаар түсэблэгдэнэ.

Ажалшадай байдал hайжаруулгатай нягта холбоотой асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри hомологдоно.

Польшодо бүхы дээрээ 328 миллиард злотых hомологдохо гэхэ гү, али 1972 онойхиhоо 12,9 процентээр дээшээ болоно. Иимэ ехэ мүнгэ зөөри гол түлэб үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгада, байрын гэрнүүдые барилгада, машина бүтээлгэдэ гаргашалагдаха юм.

Болгарида 3.877 миллион лев мүнгэнэй барилга хэгдэхэ. Энэнь гурбадахи түсэбтэ табан жэлдэ hомологдоhонтой адли бшуу.

Германиин Демократическа Республикада улад зоной эрилтэ хэрэгсэлнүүдтэ мүнгэ hомололгодо ехэ анхарал хандуулагдадаг. 1972 ондо hомологдоhондо орходоо, 3,1 миллиардаар ехэ гэхэ гү, али 37 миллиард марка ниитын жасада hомолхые гүрэнэй шэнэ түсэбөөр хараалагдана. Орон дотор арадай ажахые тогтууритай hайнаар, таhалгаряагүйгөөр хүгжөөхэ промышленностиин hалбаринуудта эдэ мүнгэ зөөриин ехэнхи хубинь гаргашалагдаха байна.

Дэлхэйн хоёр байгуулалтын экономическа мүрысөөндэ социализм булюу байдалтай гэжэ бодото байдал баталаа. 1973 оной арадай ажахын түсэбүүд аха дүү оронуудай экономическа политикын бата бэхи үндэhэ hууритай байhыень элирхэйлнэ.

1973 ондо Советскэ Союз ба СЭВ-эй гэшүүн аха дүү бусад оронуудай хүсэн түгэс экономикотой оронойнгоо арадай ажахые нягта холбоотойгоор эрхилжэ, ехэ амжалта илалтануудые туйлаха байhамнай дамжаггүй гээд ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, Арадай палата дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ hэн. ГДР-тэ ба социалис бусад оронуудай газар дээрэ социалис оронуудай хамтаржа бариhан промышленна барилганууд энэ талаар шухала үүргэ дүүргэхэ байна.

Болгариин Девнэдэхи минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ томо ехэ комбинадай барилга энэ харилсаа холбоое гэршэлнэ — Советскэ Союз, Венгри, Чехословаки, Болгари тэрэнэй барилгада хабаадалсана. Металлургическа ехэ комбинат Краков шадар баригдажа байнхай. СССР-эй предприятинууд, проектнэ эмхинүүд, аха дүү социалис оронуудай заводууд, институдууд тэрэниие барилгада хабаадалсана. Венгриин, Советскэ Союзай барилгашад нефтехимическэ ехэ комбинат Ленинварош хотодо бодхоожо байнхай.

Хамтынгаа мүнгэ зөөреэр, хамтынгаа хүсөөр эды ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ аргатайлди.. Жэшээлхэдэ, hүүлэй хорин жэлэй турша соо СЭВ-эй гэшүүн оронуудта химическэ промышленностиин продукци үйлэдбэрилгэ 6,9 дахинаар ургаа. Мүнөө дэлхэйн химическэ продукциин 27 процентнь аха дүү оронуудай хубида хүртэнэ. 1973 ондо энэнь 30 гаран процент болохо.

Арадай ажахын бусад hалбаринуудта мүн лэ ехэ амжалтанууд туйлагдахаар хараалагдана. Чехословакиин, Монголой, Румыниин ба бусад оронуудай хотонуудай, hуурин тосхонуудай ажалшад экономикоёо хүгжөөлгэдэ, социализм бэхижүүлгэдэ ехэ туhа нэмэри хэнэл.

А. ПОЛЕХИН, ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

МОСКВА. ССР СОЮЗАЙ М. ГОРЬКИИН НЭРЭМЖЭТЭ МОСКОВСКО УРАН ҺАЙХАНАЙ АКАДЕМИЧЕСКЭ ТЕАТР СССР-эй БАЙГУУЛАГДАҺААР 50 ЖЭЛЭЙ ОЙН ҺАЙНДЭРТЭ ЗОРЮУЛЖА, СВЕРДЛОВСКЫН ДРАМАТУРГ Г. БОКАРЕВОЙ «СТАЛЕВАРЫ» ГЭЖЭ ЗҮЖЭГ ХАРУУЛБА. ЭНЭ ЗҮЖЭГ ХҮНДЭ, ХАРЮУСАЛГАТАЙ АЖАЛТАЙ ХҮНҮҮД — МЕТАЛЛУРГНУУД ТУХАЙ ХЭЛЭНЭ. РСФСР-эй АРАДАЙ АРТИСТ О. Н. ЕФРЕМОВ ЗҮЖЭГ ТАБЯА, РСФСР-эй АРАДАЙ УРАН ЗУРААША И. Г. СУМБАТАШВИЛИ ШЭМЭГЛЭН ГОЕОГОО.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЗҮЖЭГҺӨӨ ХЭҺЭГ.

ТАСС-ай фотохронико.

Байгаали—манай баялиг

ТҮҮХЫН ХУУДАҺА ИРАН...

Эхэ оронноймнай түүхын һайндэрнүүд хизаар ороноо шэнжэлдэг һурагшад болон пионернүүдые бүри эдэбхи үүсхэлтэй болгоно, шэнэ амжалтануудта уряална.

СССР-эй болон пионерэй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан экспедици 1970 ондо үнгэрһэн республиканска слёдһоо хойшо соносхогдожо, республикын, районой болон һургуулиин штабууд эмхидхэгдээ һэн 642 һурагшые хамтадхаһан аяншалагшадай 2,5 мянган отряд тус экспедицидэ хабаададаа. Экспедициин «Эсэгэ оромни» гэжэ һалбаряар отрядууд горитой хүдэлмэри бүтээгээ.

Үхибүүд хэдэн үдэрэй аяншалгада ябахадаа, бэдэрэлгэшэнжэлэлгын горитой хүдэлмэри хэһэн, түрэл хизаарайнгаа байгаалиин баялиг, түүхэ, культура тухай хөөрэһэн баян материалнуудые суглуулһан байна.

Һурагшадай аяншалга-шэнжэлэлгые, тэдэнэрэй эмхидхэһэн музей болон ленинскэ таһагүүдай хүдэлмэриие харуулһан хори гаран альбом-эстафетэнүүд конкурсдо гараһан юм. Конкурсын дүнгөөр Сэлэнгын, Баргажанай, Яруунын, Кабанскын болон бусад аймагуудай һургуулинуудай һурагшадай ба пионернүүдэй хүдэлмэринүүд һайшаагдаа һэн.

Һонирхолтой уулзалга, аяншалга тухайгаа хөөрэлдэһэн конференцинүүд республикымнай һургуулинуудта үнгэрнэ. Эндэ һурагшад һанаһан бодоһоноо хубаалдажа, үнэн сэдьхэлһээ баярлажа, ёһотой ехэ һайндэрэй болоко байһые мэдэрнэ.

Жэшээлхэдэ, «Арадуудай холбооной найдамтай тулгуури» гэһэн шэглэлээр республикымнай һурагшад тон ехэ хүдэлмэри бүтээгээ. Интернациональна хани барисаанай клубуудай үүргые энэ талаар онсо тэмдэглэмээр. Улаан-Үдын 47-дохи һургуулиин КИД-эй хүдэлмэритэй урмашан танилсахаар юм. Чех патриот Ян Палепкын нэрэмжэтэ энэ клубай долоон жэлэй хугасаа соо үнгэргэһэн хүдэлмэриие тоолохо болоо һаа, нилээд ехэ саарһан, сагшье хэрэгтэй болохо. Теэд иимэ клуб ганса бэшэ, олон байһаниинь һайшаалтай.

Экспедициин үшөө нэгэ «Түүхын хуудаһануудые ирая» гэһэн урла доро горитой ажал хэгдээ. Хориин нэгэдэхи дунда һургуулиин һурагша Баир Цыреновэй энэ асуудалаар заседани дээрэ хэһэн элидхэлынь һонирхолтойгоор шагнагдаа һэн.

Хориин дунда һургуулиие 1941 ондо дүүргэһэн һурагшадтай уулзалга 1971 оной намар Хоридо үнгэргэгдөө. Мүнөө Ленинград хотодо ажаһуудаг подполковник Михаил Баторович Махатов Хориин аймагай Ониноборск тосхондо ажаһуудаг Дмитрий Михайлович Неверов хоёрой уулзахые харахада, сэдьхэл хүдэлмэ байгаа бэлэй. Сугтаа һураһан эдэ хоёр нүхэд 30 жэл соо уулзаагүй байгаа бшуу! Хориин дунда һургуулиие 1941 ондо дүүргэһэн һурагшад мүнөө үеын һурагшадай урда 30 жэлэй тоосоо хэһэндэл байгаа.

Тэрээнһээ гадна, эндэхи һурагшадай дайнай урда жэлнүүдтэ түрүү ажахы ябаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (мүнөө Анаагай совхозой отделени) түүхэ шэнжэлһэн материал ехэ һонирхолтой юм. Избач Шойнжур Цыренжаповай 1932 ондо колхоздоо комсомолой түрүүшын ячейкэ бии болгоһон, хүдөө ажахын түрүүшын выставкэдэ хабаадаһан адуушан Будажаб Дондоковой ажалай амжалта тухай һонирхон шагнаа һэмди.

Гвардейскэ 185-дахи полкын младша сержант, нютагай хүбүүн Гомбоев Даба-Нимын алдарта зам тухай Жаргалантын дунда һургуулиин (Сэлэнгэ) һурагшад һонин материал суглуулаа. Эрэлхэг зоригтой буряад хүбүүнэй баатаршалгые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэнхэй ха юм.

Тиихэдэ мүн лэ нютагай хүбүүн, партизануудай отрядай командир П. Ф. Толстихинай намтар һайнаар мэдэхын тула Каленовкын 8 жэлэй һургуулиин һурагшад ехэ оролдолго гаргадаг. Пётр Фёдорович Толстихин граждан дайнай үедэ Верхнеудинские, Алас-Дурные сүлөөлэлсэһэн юм.

Тус һургуулиин багша А. М. Башаевагай хүтэлбэри доро эдэнэр ехэ ажал хээ. Суглуулһан бүхы материалынь һургуулиин дайшалхы алдар солын таһаг соо үргэнөөр харуулагданхай байдаг.

Оронгын (Ивалга) эдиршүүл хизаар ороноо шэнжэлхэ хэрэгтэ мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэр эхэнэрнүүдһээ бүридэһэн комсомол-залуушуулай түрүүшын бригада тухай һони һонин зүйлнүүдые суглуулһан зандаа.

Аха дүүнэр Бестужевтанай нэрэмжэтэ музей (Новоселенгинскдэхи) олондо мэдээжэ болонхой. Эндэхи дунда һургуулиин һурагшад болон пионернүүд декабристнуудта хамаатай зүйлнүүдые суглуулхаһаа гадна, тэдэнэрэй хүүрые нангинаар харууһалдаг юм. Музейе үзэһэн хараһан хүнүүдэй һанамжала тэмдэглэдэг дэбтэр ирахада, хизаар ороноо шэнжэлдэг эдэ үхибүүдэй ажал ябуулга тухай һайн мэдэхэ болонобди. Тэндэнь гараа табиһан профессор А. Н. Пироговой (Москва), врачнар-академигүүдэй, холоһоо ерэһэн бусад айлшадай, нютагаймнайшье мэдээжэ хүнүүдэй хүүгэдэй хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэһэн һанамжанууд тэдэнэрые бүри урмашуулдаг байна.

Хоёр жэл соо үргэлжэлһэн «СССР — минии Эсэгэ орон» гэжэ экспедициин дүн һаяар гаргагдахань. Манай республикын эдир шэнжэлэгшэдэй хамтадхагдаһан отряд январиин 4-һөө 10 болотор Москвада үнгэргэгдэһэн Бүхэроссин конференцидэ хабаадалсаһанаа һая бусажа ерэбэ.

Түрэл республикымнай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ойн баярай 20-дохи слёт байгша оной зун Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэнь. Аймагууд дотор үнгэргэгдэһэн конференцинүүдэй делегадууд аймагайнгаа пионернүүд болон һурагшадай хизаар ороноо шэнжэлхэ хэрэгтэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадахыень уряалаа.

Л. ПОХОЕВА,
үхибүүдэй аяншалха талаар республиканска станциин методист.

«ЗӨӨЛЭН АЛТАНАЙ» СОВХОЗДО

«Забайкальский» совхозой ангай фермэ. Эндэ ямар нэгэн зоопарк һануулна. Барянда байһан ёһотойл зэрлиг ангууд. Хүниие хараһаар дураа гутан хэрхирэлдэнэ, газаашаа тэгүүлэн собхоролдоно, түмэр клеткэеэ таһа химэлхые оролдоһондол хазана, маажана.

Иимэ амитадай аяг аашые оложо, тэдэниие харууһалха, эдеэлүүлхын тулада ажалша бэрхэ байхаһаа гадна, зориг, тэсэбэри хэрэгтэй. А. Кушнаревагай даадаг халтар хара үнэгэдэй фермын ан харууһалагшад тиимэ хүнүүдэй тоодо оролсоно. Тэдэнэр үнгэрэгшэ жэлдэ 2329 гүлгэ абажа түлжүүлхэ түсэбтэй аад, тэрэнээ 3100-да хүргөө. Тиихэдэ Т. Баженовагай хүтэлбэрилдэг фермын хүдэлмэрилэгшэд 2574 гүлгэнэй орондо 3195 гүлгэ түлжүүлһэн байна. СССР-эй алдарта 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаһан хүдэлмэрилэгшэдые тоолохо болобол олон.

— Иимэ зэрлиг ангуудые харууһалхада хэсүүхэн гээшэ ха?

— Ан гээшэмнай эрхээд гү, али сухалдаад байбал, сүүдхые сүүдхэлэн эдеэлхэеэ болёод хэбтэшэдэг муутай. Ан бүхэнэйнгөө абари зан һайн мэдэхэ хэрэгтэй. Баһа «сэсэшүүл» дайралдажа, дары түргэн хүндэ дадаадхидаг. Нүгөөдүүлынь шабааш даа. Юрэдөөл, оролдосын һайгаар амжалта түйлагдана гээшэ даа,— гэжэ ан харууһалагша Евгения Константиновна Демина хөөрэнэ.

— Зүб даа. Хэсүүхэн байдаг. Заримдаа гараа хазуулжархиха ушар тохёолдодог. Теэд яахабши, ажал иимэ ха юм. Абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада шадал зэргээрээ оролдогшобди,—гээд нүгөөдэ ан харууһалагша Евдокия Андреевна Ефремова хажуудахи нүхэрөө дэмжэнэ.

Тиимэ даа. Амжалтын түлхюур—оролдосо хэшээл, габшагай ажал гээд хүн зоншье хэлсэдэг шуу. «Забайкальский» совхозой ан харууһалагшадай оролдосо хэшээлэй, габшагай ажалай дүн харуулһан нэгэ хэдэн тоо, баримта эндэ дурдая. Үнгэрэгшэ жэлдэ норкын 55 мянган арһа гүрэндэ тушааха түсэбтэй байбал, тэрэнээ 60 мянганда хүргэжэ, ангай арһа тушаан абадаг Эрхүүгэй баазада эльгээгээ. Үнэгэнэй 4900 арһа тушаахын орондо 6.227 арһа тушааһан байна.

1972 ондо совхоз үүлтэртэ 1050 норко ондоо ажахынуудта худалдаа. Эрхүүгэй областиин Большеречинскын ангай совхоздо, коопзверопромхозуудай Хабаровскын трестдэ эдэ ангууд худалдагдаа. Ан һүрэгөө олошоруулха хэрэгтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд үдэр бүриин анхарал хандуулжа байдаг. Эрхим үүлтэрэй эмэ ангуудые һүрэг соогһоо шэлэн абажа түрүүлдэг. Мүнөө совхоздо иимэ ангуудай тоо 16 мянганда хүрөөд байна. Али болохо талаһаань һайнаар харууһалһанай, эдеэлүүлһэнэй ашаар ан үсхэбэрилэгшэд ангуудаа гарза гайда дайруулангүй ондо оруулжа байнхай.

Ленинград хотодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын аукциондо «Забайкальский» совхоз урзанда жэл хабаадалсаһан байна. Тиимэһээ ангай энэ ажахы орон дотороо суурхахаһаа гадна, хилын саана мэдээжэ болонхой юм. Юуб гэхэдэ, совхозой наймаанда табиһан норкын арһан тон гүйсэтэй байгаа бшуу. Энэшье жэлдэ норкын болон халтар хара үнэгэнэй арһан харин оронуудта худалдагдахаар хараалагдана.

Совхозой директор Владимир Иванович Молевтой хөөрэлдэжэ һуунабди. Дээрэ дурсагдаһан тоо, баримтануудые тэрэ ямаршье дэбтэр данса харангүйгөөр, сээжээр намда тоолон хэлэжэ үгөө. Ажахыгаа һайн мэдэхэ хүн байшоо. Тэрэ хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ иигэжэ мэдүүлбэ:

— Бидэнэр ажалай дэбжэлтын оршон байдалда СССР-эй 50 жэлэй ойе т[...] дэглээбди. Буряадай АССР-[...] 50 жэлэй ой энэ жэлдэ гү[...] хэнь гээшэ ааб даа. Тиим[...] совхозоймнай коллектив [...] һайндэрые нэрэтэй солот[...] гоор угтаха. Тиихэдэ юһэд[...] табан жэлэй шиидхэхы [...] оробо. Ажалдаа амжалта тү[...] лаагүйдэмнай аргагүй. [...] харууһалагшад ямаршье бэр[...] хэшээлһээ тунхарихагүй, [...] риг түгэлдэр, ажалша бэрх[...] һанаһандаа хүрэжэ шадах[...] зон байха.

Үнэхөөрөөшье тэдэнэр [...] риг түгэлдэр зон даа. Тиим[...] хадаа тус совхозой хүдэлм[...] ришэд үнэтэй арһатай ангу[...] дые хэдэн зуу, мянгаадаар үс[...] хэбэрилнэ бшуу.

Б-Н. ҢАМДЫКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: норкын фермэ; мэргэжэлтэд Г. Трушков (зүүн гарһаа), А. Соболев гэгшэд ангай арһанай шанар шалгажа байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

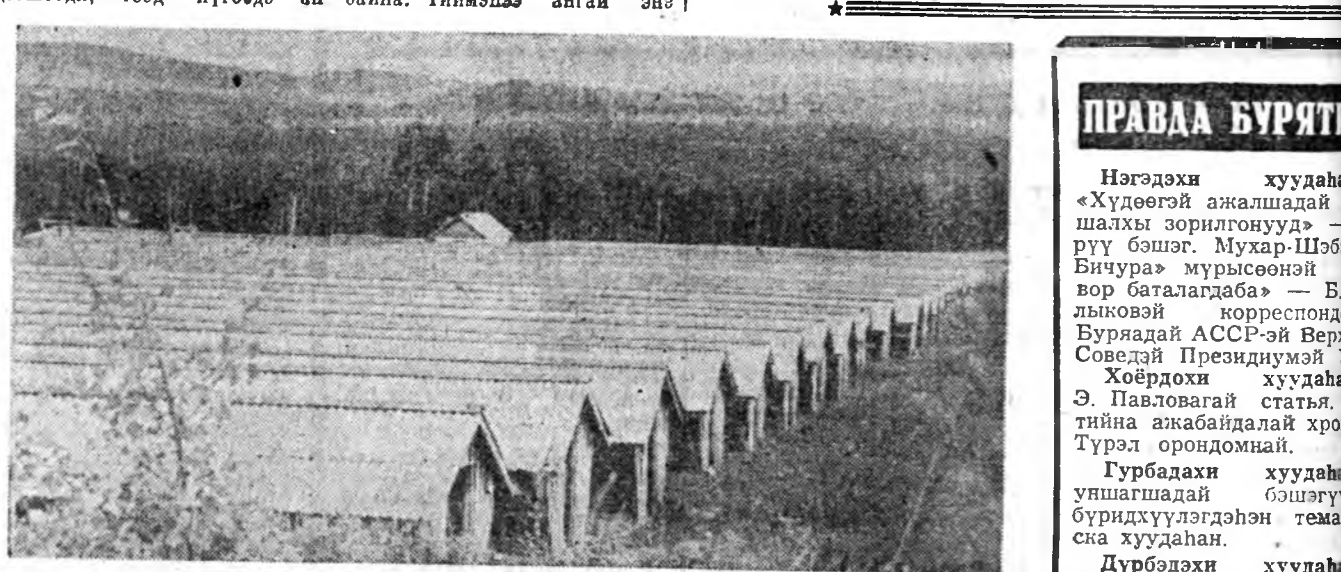

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КАИР

Советскэ Союзда баяр хүргэнэ

ТАСС

Асуандахи үндэр хаалта барилгада туһа хүргэһэнэйнь түлөө уһанай хаалтануудые бариха хэрэгүүдые эрхилхэ министрэй орлогшо байһан Абдель Салям Набих Советскэ Союзда үнэн зүрхэнэй баяр хүргэбэ.

Советскэ Союзай экономическа ба техническэ туһаламжаар ашаглалгада оруулагдаһан Асуандахи хаалтын хоёр жэлэй ойдо зорюулагдаһан Египедэй олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ А. С. Набих үгэ хэлэхэдээ, энэ асари ехэ барилга «Египедэй, СССР-эй арадуудай хоорондохи хани барисаанай һүлдэ болоно» гэжэ тэмдэглээ.

БЕРЛИН

Дрездендэхи техническэ университедэй 145 жэлэй ой

ТАСС

Европодохи эгээн эртэ урдын, элитэ мэдээжэ политехническэ дээдэ һургуулинуудай нэгэн болохо Дрездендэхи техническэ университедэй байгуулагдаһаар 145 жэлэй ой байгша ондо гүйсэхэнь. 12 мянган студент — очно, харин 5 мянган студент заочно таһагуудтань һурана. Дэлхэйн 58 ороной 800 гаран студент ГДР-эй үетэн нүхэдтэеэ хамта эндэ һурадаг юм. Дрездендэхи техническэ университет СССР-эй, Чехословакиин, Кубын, Чилиин ба бусад оронуудай олохон дээдэ һургуулинуудтай научна харилсаа холбоотой юм.

ПАРИЖ

Ж. ПОМПИДУГАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ТАСС

Франциин ба харин гүрэнүүдэй журналистнуудта зорюулжа, Президент Жорж Помпиду Елисейскэ ордон соо пресс-конференци үнгэргэбэ.

Советскэ Союзда ошохоёо байһан тухай, Франци ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаа холбоон тухай асуудалда харюусахадаа, Помпиду иигэжэ хэлэбэ: «Ондо ондоо социальна, экономическа, политическэ байгуулалтаһаа дулдыдангүй, гүрэнүүд хоорондын харилсаан тогтоогдохо ёһотой гэжэ бидэ тоолонобди. Энэ талаар Советскэ Союз бидэнииэ дэмжэхэ байха. Ондо ондоо байгуулалтанууд манай хоорондохи харилсаанда нүлөөлхэ ёһогүй».

Советскэ Союз газар дайдынгаа хэмжээгээр үргэн нэлэнхы. Тэрэ газар дайдаараа Францииһаа 40 дахин ехэ юм. Хүн зонинь таба дахин олон. Гэхэ зуура манда дүтэ шадар оршоно. Тиимэһээ хоорондоо харилсаа холбоогүйгөөр байжа шадахагүйбди.

Генерал де Голлиин Советскэ Союзда айлшалһанһаа хойшо харилсаа холбооной эхи табигдаа һэн. Тиин мүнөө бидэ һайн харилсаа холбоотойбди.

Техническэ, эрдэм ухаанай, экономикын һалбаринуудтахи харилсаамнай һайнаар хүгжэжэ байна. Табан жэлэй турша соо харилсаамнай хоёр дахинаар үргэдөө. Экономическа харилсаа холбоо байгуулха тухай 10 жэлэй хэлсээ баталанхайбди.

Манай харилсаанууд политическэ талааршье яһала һайнаар хүгжэнэ. Хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо уулзалгануудай хаа-яа үнгэргэгдөөшье һаань, министрнүүд, элшэн сайдууд; албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ходо ходо уулзажа байдаг. Политическэ ба уласхоорондын гол шухала асуудалнууд зүбшэлэгдэжэ байдаг гэжэ хэлэжэ болоно. Тиигээшье һаань, зарим асуудалнуудые зүбшэлхын тула хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо үе үе болоод лэ уулзалгануудые үнгэргэхэ шухала гэжэ тоолоноб.

1972 ондо дайнай һүүлэй үе соо эгээн гол шухала асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна. Эдэнэй зариманиинь политическэ ехэ удха шанартай. Тодорхойлон хэлэхэдэ, Германиин асуудал шиидхэгдээ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө зарлалгада бэлэдхэл хэлгэ шухала байна. Холбоото Штадууд ба Советскэ Союзай хоорондын харилсаан һайжараа. Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорооохо тухай хэлсээн баталагдаа.

Л. И. Брежневтэй уулзажа, эдэ бүхы юумэн тухай үнэн сэдьхэлһээ, сэхэ руунь хөөрэлдэжэ, зүбшэн хэлсэхэ байнаб гээд Ж. Помпиду хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүд ерээдүйдэ, Европо түбиндэ аша үрэ ехэтэй байха аабза гэжэ Президент тэмдэглээ.

БЕРЛИН

Эб найрамдалай ба дэбжэлтын хүсэнүүдэй амжалтанууд

ТАСС

Үнгэрһэн жэлдэ эб найрамдалай ба дэбжэлтын хүсэнүүд шэнэ амжалта илалтануудые туйлаа гэжэ ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт, Шэнэ жэлтэй дашарамдуулан, дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдые хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө байгша оной түрүүшын хахадта зарлахада таарамжатай байдал тохёолдоод байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Советскэ Союз ба социалис бусад оронуудтай ГДР-эй эбдэршэгүй хани барисаатай байхадаа амжалта туйлахаяа ГДР-эй ажалшад һайн ойлгоно гээд В. Ульбрихт хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй абаһан «Дэлхэйн арадуудта» хандаһан хандалгые ГДР халуунаар дэмжэнэ, уласхоорондын аюулгүй байдал ба харилсаа холбооэ бэхижүүлгэдэ шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ гэжэ тэрэ саашадаа хэлэбэ.

БЕРЛИН

ГДР-эй экономикын хүгжэлтэ

ТАСС

Германиин Демократическа Республикын ажалшад үйлэдбэриин амжалта илалтануудые туйлажа, шэнэ жэлые угтаба.

Республикын вагон-бүтээлгын предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хааншад түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлые габшагайгаар эхилээ. Дессаудахи заводой коллектив 20 мянгадахи вагон-рефрижератор бүтээжэ, Советскэ Союзда эльгээбэ.

ГДР-эй предприятинуудай коллективүүд үндэр социалис уялгануудые абана. Ороной-нгоо арадай ажахыда нэмэлтэ продукци үгэхын тула тэдэнэр ажалайнгаа бүтээсэ нилээд дээшэлүүлхэ юм.

ДАМАСК

ТҮГШҮҮРИЛЫЕ УЛАМ ШАНГАДХАНА

ТАСС

Һүүлэй үедэ Сириин Араб Республикада эсэргүүгээр Израилиин хэжэ байһан эзэрхэг түримхэй ябуулганууд тухай мэдүүлгэ Сириин Араб Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Дамаскдахи дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдые хүтэлбэрилэгшэдэй дунда тарааба.

Добтолгонуудые хэхэ үедөө Израилиин авиаци Сириин амгалан тосхонуудые, промышленна барилгануудые хархис муухайгаар бомбодоо. Амгалан зоной дунда алуулһан хүнүүд олон гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

Сириин арадай зоригые мохоохын тула Израиль болон тэдэниие дэмжэжэ байһан империализмын хүсэнүүд иимэ харата ябуулгануудые хэнэ гэжэ Тель-Авивай һүүлэй хархис аашанууд гэршэлнэ гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй али бүхы эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта Сириин арад, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд шанга харюу сохилто хэхээр бэлэн гээд Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгынгээ түгэсхэлдэ тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН

ТУШААЛҺАА БУУХЫНГАА УРДА ТЭЭ

ТАСС

Энэ жэлэй январиин 20-до тушаалһаа буухаяа байһан, США-гай оборонын министр М. Лэйрд зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгүүдэй талаар түлөөлэгшэдэй палатын комиссида элидхэл хэбэ. Дүрбэн жэлэй турша соо пентагондо хэһэн ажал ябуулгала согсолоо.

Лэйрдын элидхэлэй ехэнхи хубинь Вьетнамай асуудалда, тодорхойлон хэлэхэдэ, дайе «вьетнамай түхэлтэй» болгохо гэдэг программа бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан байгаа. Энэнь Холбоото Штадуудай һургаһан, зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр хангаһан сайгон дахуулнуудай арми байгуулха гэһэн программа болоно. Дайе «вьетнамай түхэлтэй» болгохо программа бэелүүлхэ үедөө 5,3 миллиард долларой сэрэгэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр сайгон армиие хангаабди гэжэ Лэйрд мэдээсээ.

Харин тиихэдэ Индохитадай нютагуудые зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолго дайе «вьетнамай түхэлтэй» болгохо политикын буруу һүрэһые гэршэлнэ гэжэ конгресс дээрэ сэгнэгдээ һэн.

Вьетнамда США-гай бэелүүлжэ байһан политика тухай конгрессэй гэшүүдтэ мэдээсэхээ, ДРВ-гэй газар нютагуудые американ авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгоёо ямар шалтагаанаар улам үргэдхэһыень ойлгуулжа үгэхээ оборонын министр арсаа. Плендэ абтаһан американ сэрэгшэд тухай асуудалай шиидхэгдэтэр Холбоото Штадууд сэрэгүүдээ вьетнамһаа бүрин гаргахагүй юм гэжэ тэрэ саашадаа тэмдэглэбэ.

США-гай сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ һомололгые ехэдхэхэ шухала гэжэ оборонын министр мэдүүлһэн байна. Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, тодорхойлон хэлэхэдэ, «Трайдент» гэжэ ракетнэ түхеэрэлгэнүүдые, «В-1» түхэлэй бомбардировщигуудые Холбоото Штадууд бүтээн гаргажа үргэлжэлүүлхэ. Шэнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргаад, хуушан түхеэрэлгэнүүдээ һэльбэн шэнэдхээд байбал, бусад оронуудтай харилсаа хэхэдээ, Холбоото Штадууд «хүсэ хэрэглэхэ» аргатай болохо юм гэжэ Лэйрд убайгүйгөөр мэдүүлээ.

ПАРИЖ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Түбэй хада гүбээлиг газартахи, Меконг мүрэнэй адагтахи провинцинуудта Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ба сайгон дахуулнуудай армиин сэрэгүүдэй хоорондо шанга байлдаанууд болоожо үргэлжэлһөөр.

Харин гүрэнүүдэй информационно агентствэнүүдэй баримтануудай ёһоор, Контум провинциин хойто хубиие патриодууд хиналтадаа абанхай.

Һүүлэй хоёр үдэрэй турша соо Контум, Куангнам провинцинуудта патриодуудай хинажа байһан нютагуудые «В-52» түхэлэй 90 самолет бомбодоходоо, 2500 тонно бомбо хаяа.

Дананг—Кюэшон шадар шанга байлдаанууд болоно. Данангдахи агаарай-сэрэгэй баазые, Кюэшон хотодохи дахуулнуудай армиин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые патриодууд һамна буудаа.

ЛОНДОН. (ТАСС). Камбоджын Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд удаа дараалан амжалта илалтануудые туйлана. Ромеас хото шадар шэбээлһэн Пномпениин сэрэгүүдтэ патриотическа хүсэнүүд добтолходоо, хэды ехэ гээлтэ хоролтодо оруулаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудта байдал һайжаржа байна. Биньдинь провинциин нютагуудые американ авиаци хархис муухайгаар бомбодоһон байгаа. Мүнөө эндэхи улад зон һэргээлгын хүдэлмэри хэнэ. Барайгарай ба хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай талмайнууд үргэдхэгдэнэ.

САНТЬЯГО

Чилиин бүд нэхэгшэдэй амжалтанууд

ТАСС

Энэ предприятиин экономикын ниитын секторто ороһонһоо хойшо Чилиин бүд нэхэлгын эгээн ехэ фабрикануудай нэгэн — «фабриланын» хүдэлмэришэд продукци бүтээн гаргалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлээ. Гүрэнэй хиналтада орохынь урда тээхитэй сасуулхада, мүнөө «Фабрилана» һарадаа 1 мянган тонноһоо үлүү нооһон утаһа үйлэдбэрилнэ гэжэ фабрикын хүдэлмэрилэгшэ Эктор Мояно журналистнуудта мэдүүлбэ.

БЕРЛИН

Американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушаана

ТАСС

ГДР-тэ айлшалжа байһан ДРВ-гэй правительственна делегациие толгойлогшо, Вьетнамай Ажалшадай партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министрэй орлогшо Ле Тхань Нгитэй СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер уулзаба.

Баатарлигаар тэмсэжэ байгаа вьетнам арадтай ГДР-эй һанал нэгэтэй байһыень Э. Хонеккер мэдүүлээд, Вьетнамые США-гай авиациин зэрлиг бүдүүлигээр бомбодолгые буруушаан, Индохитадтахи эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа дары зогсоохо эрилтэ США-гай урда табиба.

Вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые шууд сэхээр дэмжэжэ байһанайнь түлөө Ле Тхань Нги ГДР-тэ баясхалан хүргөө.

БУЭНОС-АЙРЕС

Аргентинын Компартиин шиидхэбэри

ТАСС

Байгша оной мартын 11-дэ үнгэргэгдэхэ президентын һунгалтада бэлэдхэл хэхэ ябуулгада Аргентинын Коммунис парти эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ һунгалтын үедэ «Арадай холбоондо» ородог политическэ партинуудай бүлэглэлэй кандидадуудые тэрэ дэмжэхээр шиидээ. «Арадай холбоон» эбсэшэгүйшүүлэй партиин хүтэлбэрилэгшэ Оскар Алендиие — республикын президентын тушаалда, революционно-христианска партиин хүтэлбэрилэгшэ Орасио Суэльдо гэгшые вице-президентын тушаалда дэбжүүлээ.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хуудаһан[...] «Хүдөөгэй ажалшадай [...] шалхы зорилгонууд» — [...] рүү бэшэг. Мухар-Шэбэр[...] Бичура» мүрысөөнэй д[...] вор баталагдаба» — Б. [...] лыковэй корреспонде[...] Буряадай АССР-эй Верхо[...] Соведэй Президиумэй У[...]

Хоёрдохи хуудаһан[...] Э. Павловагай статья. П[...] тийна ажабайдалай хрон[...] Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһан[...] уншагшадай бэшэгүүд[...] бүридхүүлэгдэһэн темати[...] ска хуудаһан.

Дүрбэдэхи хуудаһан[...] нютаг нютагай һонин. [...] лын саана.

ЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММ[А]

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

14.35 — Һүүлэй һон[...] 14.45 — Үнгэтэ телевид[...] «12 һара» — мультфиль[...]

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛН[А]

15.50 — «Заблужден[...] — киноочерк.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

16.00 — «1972 он[...] дуун». 19.00 — «Врем[я»] — мэдээсэлэй программа.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛ[НА]

19.30 — Багашуулда [...] рюулагдаһан мультфил[...] нүүд. 19.50 — «Үдэш[...] Улаан-Үдэ» — телегазе[...] 20.30 — «Руку. другар[...] гэһэн киноочерк. 20.40 [...] Хүдөөгэй ажалшадта зор[...] лагдаһан дамжуулга ([...] ряад хэлэн дээрэ). 21.20 [...] «Тропой «Правды» — ки[...] очерк.

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

21.45 — Үнгэтэ телеви[...] ни. «13 стульев» — теле[...] зионно заахан зүжэгүү[...] театр. 23.00 — «Время» [...] мэдээсэлэй программа. 23.[...] — «Русская зима» — ко[...] церт-фестиваль.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ[А]

«ОРБИТА» ХАРУУЛНА

19.30 — «Гром небе[...] ный» — уран һайхан[...] фильм. 21.05 — «Эрдэм [...] соёл культурын шуха[...] асуудалнууд» — «Ульт[...] абяае медицинэдэ хэрэгл[...] гэ».

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

1, 5, 16, 37, 38, 47

«Спортлотогой» 1-дэхи [...] ражаар иимэнүүд номерну[...] тудаа гэжэ «Спортлотого[й»] Буряадай зональна управле[...] ни мэдээсэнэ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03322. Заказ № 1426.